

Evropský polytechnický institut, s.r.o. Kunovice

Studijní obor: Finance a daně

ŘÍZENÍ A EKONOMIKA MALÉ FIRMY
(v období před vstupem ČR do Evropské unie)

(Bakalářská práce)

Autor: Petra Sedláková
Vedoucí práce: Ing. Libuše Měrtlová

Kunovice
květen 2005

Evropský polytechnický institut, s.r.o.

Osvobození 699, 686 04 Kunovice
☎ a fax: 572549018, 548035, e-mail: epi@vos.cz
<http://www.vos.cz/epi>

Student(ka)
Petra Sedláková
Družstevní 1244
396 01 Humpolec

VÁŠ DOPIS ZNAČKY / ZE DNE

NAŠE ZNAČKA
BP_FD3/2004

ZODP. VEDOUCÍ/VYŘIZUJE
Ing. Dušek/Ševečková

KUNOVICE
8.3.2004

Zadání bakalářské práce

Vážený studente, vážená studentko,

jako téma Vaší bakalářské práce ve studiu oboru Finance a daně Vám zadávám

Řízení a ekonomika malé firmy (v období před vstupem ČR do Evropské unie)

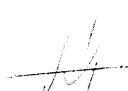
- Osnova:
1. Stanovení hypotéz a cílů
 2. Teoretická východiska – základní pojmy potřebné pro poznání oblasti
 3. Charakteristika firmy a analýza její ekonomické situace
 4. Řízení, organizování a odměňování pracovní činnosti
 5. Malé a střední podnikání v rámci Evropské unie
 6. Zhodnocení studie a návrhy na řešení zjištěné problematiky

Bakalářská práce bude zpracována pro: M. Sedlák – AUTODOPRAVA, Horní náměstí 441,
396 01 Humpolec

Tento dokument je součástí Vaší bakalářské práce.

S pozdravem

Evropský polytechnický institut
s. r. o.
Osvobození 699
686 04 KUNOVICE

Ing. Oldřich Kratochvíl
rektor

Poděkování

Děkuji podnikateli za umožnění praxe, za veškeré informace a zapůjčené materiály. Děkuji také paní Ing. Měrtlové za nezbytnou konzultaci a rady.

Resumé

Bakalářská práce hodnotí specifické problémy malého podniku poskytujícího přepravní služby. Analyzuje příčiny jeho hospodářského vývoje, efektivnost jeho činnosti a současný pokles výkonů. Upozorňuje na úskalí současných předpisů platných pro provoz malých organizací, daňových i ostatních ekonomických zákonů.

Studijní práce se skládá z těchto částí:

1. Úvod
Problematika v obecné rovině s přihlédnutím k současným podmínkám
2. Teoretická část
Základní pojmy potřebné pro poznání této oblasti, pravidla pro podnikání
3. Charakteristika firmy
Základní informace, historie a současnost firmy, podnikatelské zaměření
4. Analýza ekonomické situace
Vývoj příjmů a výdajů, výsledek hospodaření, majetek podniku, závazky, daňové záležitosti
5. Perspektiva dalšího podnikání
zejména s ohledem na vstup do EU
6. Závěr
Shrnutí veškerých poznatků, další existenční možnosti podniku

Obsah:

1. Úvod.....	9
Teoretická část	11
2. Trh a podnikání.....	11
2.1 Trh.....	11
2.2 Podnikání a živnost.....	12
2.2.1 Cíle podnikání.....	14
2.2.2 Podnikatel	15
2.2.3 Podnik	16
2.2.4 Obchodní majetek	17
3. Financování podniku.....	19
3.1 Zdroje financování.....	19
3.2 Finanční plánování.....	20
3.2.1 Podnikatelský projekt	21
3.2.2 Podnikatelský záměr (podnikový plán)	23
3.2.3 Zakladatelský rozpočet	24
4. Účetnictví.....	25
4.1 Daňová evidence.....	26
4.2 Účetní zápisy.....	27
4.2.1 Účetní knihy.....	27
4.3 Účetní závěrka a uzávěrka	28
Praktická část	29
5. Charakteristika firmy	29
5.1 Základní údaje.....	29
5.2 Historie a současnost firmy.....	29
5.3 Organizační struktura.....	31
5.4 Účtování podniku.....	31
6. Ekonomická situace	35
6.1 Vývoj příjmů.....	36
6.2 Vývoj výdajů.....	38
6.3 Zhodnocení výsledku hospodaření	43
7. Majetek podniku	45
7.1 Dlouhodobý hmotný majetek.....	45

7.2	Finanční majetek.....	47
7.3	Zásoby materiálu, zboží.....	47
7.4	Pohledávky.....	48
8.	Závazky.....	49
8.1	Závazky vůči státu	49
8.2	Závazky vůči peněžnímu ústavu.....	51
8.3	Závazky vůči zaměstnancům	52
8.4	Závazky vůči dodavatelům	52
8.5	Závazky vůči leasingové společnosti.....	53
8.6	Závazky z titulu zákonného pojištění motorových vozidel	54
9.	Malé a střední podnikání a Evropská unie.....	55
	Závěr	57

1. Úvod

V Evropské unii tvoří základ hospodářství především malé a střední podniky. Tvoří totiž 99 % registrovaných firem. V České republice, která je v současné době již také členem Unie, zaměstnávají malé a střední podniky 62 % všech ekonomicky aktivních obyvatel a 52 % se podílejí na výkonech české ekonomiky. Přesto, že srovnání uvedených údajů je obtížné, je možné usuzovat, že podstata našeho hospodářství je zatím jiná; střední a velké podniky v České republice se na tvorbě HDP podílejí více než v evropském průměru.

Na území našeho státu je souhrn činností prováděný podniky a občany dosud shrnován do pojmu národní hospodářství. Tyto činnosti mají svou strukturu a člení se podle různých hledisek. Vznikají hospodářská odvětví, která se seskupují do tzv. hospodářských sektorů.

Sektory se od sebe liší zaměřením na:

- a) primární – prvovýroba: obdělávání půdy, získávání surovin z přírody
- b) sekundární – zpracovatelský: výroba hmotných statků, stavebnictví
- c) terciární – služby: doprava, obchod, školství, peněžnictví, cestovní ruch, kultura, ubytování, komunální služby a další.

Na terciární sektor, a to konkrétně na dopravu má být zaměřena tato bakalářská práce.

Silniční doprava je obor podnikání, který je výrazně ovlivněn regulačními opatřeními státu, obsaženými v řadě právních předpisů. Navíc v podmínkách České republiky jsou tyto předpisy zásadně a bohužel i velmi často měněny. Je velmi obtížné udržet si aktuální znalost předpisů, které zahrnují úpravu podnikání v silniční dopravě, úpravu provozování silniční dopravy, právní úpravu silničního provozu, právní úpravu daňových povinností, pojištění, bezpečnosti práce.

Ve smlouvě o přistoupení do Evropské unie je v kapitole „doprava“ uvedeno, že doprava bude mít pro Českou republiku hlavní přínos v možnosti neomezeného přístupu na trhy jednotlivých členských států v oblasti mezinárodní silniční, letecké, námořní, vnitrozemské vodní a postupně i železniční přepravy. Evropská unie zde vyjednávala až pětileté přechodné období na plnou liberalizaci vnitrostátní nákladní dopravy.

Aby mohly být uvedené záměry dodrženy a stávající problémy odstraněny je nezbytný dobrý a souběžný vývoj celého hospodářství.

Veškeré negativní vlivy, ke kterým celostátně dochází (odvíjející se hlavně od pohybu cen ropy) se zvláště dotýkají tohoto odvětví. Mimořádně zranitelné jsou zejména malé a střední podniky, které poskytují přepravní služby obyvatelstvu, ať již jde o dopravu nákladů, či přepravu osob. Efektivnost jejich hospodaření je na ceně ropy závislá daleko více než jiná odvětví. Ony totiž nemohou z konkurenčních důvodů upravovat svoje tarify úměrně k růstu cen pohonných hmot, a tak jsou snadno pohlcovány (či likvidovány) velkými firmami, které vznikly zejména z bývalých regionálních útvarů ČSAD. Je proto možné, že hrozí postupně návrat ke starým časům.

Cílem bakalářské práce je tedy ověřit oprávněnost uváděných úvah. A také zjistit případně další příčiny obtíží, které činnost malých a středních organizací provázejí.

Pro zajištění kvality této práce bylo nutné předem studovat základní teoretické poznatky. Proto byla i studijní práce rozdělena na:

- část teoretickou
- část praktickou

Pro praktické ověření záměru byl vybrán malý podnik provozující nákladní dopravu, a to právě takový, který je nejvíce ohrožen současnou liberální politikou státu a mezerami v legislativě. Řešení nedostatků v předpisech a zákonech není však v možnostech studenta. Otevřená analýza snad alespoň našim ekonomům ukáže, kam situace u malých soukromých podniků směřuje a bude na nich, aby posoudili, zda se ubírá v souladu s jejich záměry. Otázkou je také účast samotných podnikatelů na eventuálním nežádoucím vývoji.

Teoretická část

2. Trh a podnikání

Každý podnikatel je závislý na zákaznících, na dodavatelích a konkurenci, musí mít určitý kapitál a musí také dodržovat pravidla podnikání daná zákony – především živnostenským zákonem, obchodním zákoníkem, občanským zákoníkem, zákonem o účetnictví, zákoníkem práce atd.

2.1 Trh

V tržní ekonomice je každý podnik spojen s trhem. Trh pro něj vytváří přirozené prostředí, kterému se musí přizpůsobovat a současně ho aktivně využívat při uskutečňování svých podnikatelských záměrů.

Trh je tedy označován za systém, v němž je umožněna směna na základě vazeb mezi prodávajícím a kupujícím. Kupující se zde poptávají po potřebném zboží a jeho ceně a prodávající ho za určitou cenu nabízejí. Cenu zboží (pokud není regulována státem) a jeho hodnotu nakonec určuje trh, a to vzájemným působením nabídky a poptávky.

Nabídku můžeme rozlišit:

- *individuální nabídka* = nabídka jednoho výrobce určitého zboží nebo služby,
- *dílčí nabídka* = nabídka všech výrobců určitého zboží v určitém regionu,
- *agregátní nabídka* = nabídka všech výrobců všech druhů zboží v jednom státě.

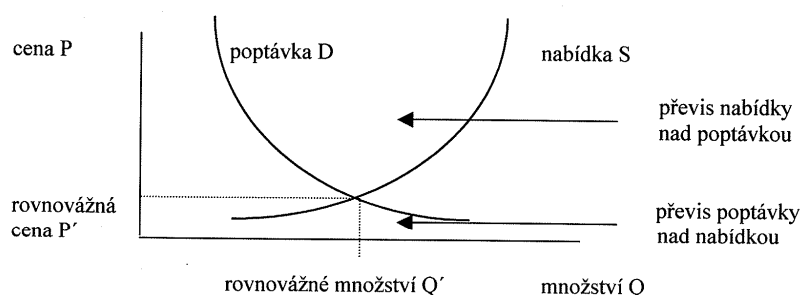
Obdobně postupujeme u poptávky:

- *individuální poptávka* = poptávka jednoho kupujícího po určitém zboží nebo službě,
- *dílčí poptávka* = poptávka všech lidí z určitého regionu po určitém zboží nebo službě,
- *agregátní poptávka* = poptávka všech lidí v určitém státě po všech službách a zboží.

Bez ohledu na to, zda sledujeme individuální, dílčí nebo agregátní nabídku a poptávku, můžeme vyvodit následující zákony trhu:

1. **zákon nabídky** = s rostoucí cenou roste i nabídka zboží;
2. **zákon poptávky** = s rostoucí cenou klesá poptávka po zboží.

Graf 1: Interakce poptávky a nabídky

Křivka poptávky vyjadřuje chování kupujících. **Křivka nabídky** vyjadřuje chování výrobců. Průnik obou křivek ukazuje tzv. rovnovážné množství a jemu odpovídající rovnovážnou cenu. Poptávka s nabídkou jsou v tomto bodě vyrovnané, vzniká tržní rovnováha.

Tržní hospodářství představuje celý komplex vzájemně propojených trhů:

1. **trh zboží a služeb** – vyrovnáním nabídky s poptávkou tvoří cenu zboží či služeb
2. **trh pracovních sil** – na němž se tvoří cena pracovní síly; pracující nabízejí svoji pracovní sílu, podnikatel ji poptává a za dohodnutou mzdu nebo plat přijímá,
3. **trh peněžní**, tj. nabídka a poptávka po penězích; tvoří se zde úroková míra pomocí níž se určuje úrok tj. cena, za kterou se půjčují peníze na úvěr, nebo cena, kterou zaplatí peněžní ústav za vklad peněz,
4. **trh kapitálu** – obchoduje se zde s cennými papíry. Na tomto trhu se tvoří míra zisku, která určuje spodní mez výnosnosti podnikání.

2.2 Podnikání a živnost

Podnikáním nazýváme činnost každého podniku, který se zaměřuje na plnění určitých cílů výrobního, obchodního nebo jiného charakteru, vymezeného především živnostenským zákonem a obchodním zákoníkem. Hlavním cílem jeho snažení je zisk čili prosperita. Dosažení zisku je hlavním cílem všech podnikatelů. Podněcuje je k hospodárnosti ve všech činnostech.

Podnikání je také spojeno s určitým hospodářským rizikem. Podnikatel vyrábí pro trh nebo prodává na trhu a to ho nutí k získání co nejlepších informací o situaci na trhu, kterého se chce zúčastnit.

Živnost je podnikání, na které je vyžadováno živnostenské oprávnění.

Živností nejsou činnosti:

- vyhrazené zákonem státu,
- na které se vztahuje autorský zákon, zákon o vynálezech a zvláštní zákonné úpravy,
- tzv. povolání lékařů, veterinářů, advokátů a komerčních právníků, znalců, daňových poradců, burzovních dohodců a makléřů apod.,
- pořadatelů kulturních představení a výstav,
- zemědělské a lesnické, zahrádkářů a chovatelů,
- na které se vztahují zvláštní zákonné úpravy.

Uvedené činnosti sice nejsou živností, ale mohou být podnikáním, pokud to dovoluje příslušný specializovaný zákon pro danou činnost.

Zákon rozlišuje živnosti podle podmínek, jež musí živnostník splňovat, na ohlašovací a koncesované. Ohlašovací živnosti mohou být provozovány při splnění podmínek na základě ohlášení a koncesované živnosti mohou být provozovány jen na základě státem udělené koncese.

Ohlašovací živnosti se dělí na:

- **volné**, pro něž není podmínkou odborná způsobilost,
- **řemeslné**, podmínkou pro jejich provozování je odborná způsobilost získaná vyučením v oboru. Podnikatel ji prokazuje:
 - výučním listem a dokladem o vykonání tříleté praxe v oboru,
 - vysvědčením o ukončení studia střední odborné školy a dokladem o vykonání tříleté praxe v oboru,
 - diplomem nebo jiným dokladem o absolvování bakalářského nebo magisterského studia a dokladem o vykonání jednoroční praxe v oboru.
- **vázané**, pro jejichž provozování je důležité prokázání odborné způsobilosti;
 - vysokoškolské vzdělání a vykonání tříleté praxe v oboru nebo středoškolské vzdělání s maturitou a 5 let praxe v oboru.

Koncesované živnosti:

- výroba zbraní,
- směnárenská činnost,
- taxislužba,
- poskytování telekomunikačních služeb,
- provozování cestovní kanceláře apod.

Pro všechny druhy živností však musí živnostník splňovat všeobecné a zvláštní podmínky.

Všeobecné podmínky:

- **plnoletost** (dosažení věku 18 let),
- **svéprávnost** (způsobilost k právním úkonům),
- **bezúhonnost** (nesměl být odsouzen pro trestný čin související s předmětem podnikání).

Zvláštní podmínky:

- **odborná a jiná způsobilost**

U koncesovaných živností se navíc vyžaduje spolehlivost, a to spolehlivost podnikatele i jeho zaměstnanců.

Podle předmětu podnikání se pak rozeznávají živnosti:

- obchodní
- výrobní
- poskytující služby

Živnostenské oprávnění může získat fyzická i právnická osoba, která splňuje všeobecné i zvláštní podmínky. Průkazem živnostenského oprávnění je u živností ohlašovacích živnostenský list, u koncesovaných živností koncesní listina.

Podnikatel může provozovat více živností, má-li na každou z nich živnostenské oprávnění (s výjimkou živnosti provozované průmyslovým způsobem).

2.2.1 Cíle podnikání

Hlavním cílem, bez ohledu na vlastnické formy a zaměření podnikatele, bude snaha po dosažení zisku.

Cesty k zajištění prosperity firmy jsou odlišné a závislé na řadě objektivních i subjektivních faktorů.

Mezi nejdůležitější faktory lze zařadit:

- snižování nákladů,
- zvyšování produktivity práce,
- využívání moderních technologií a špičkové techniky,
- zvyšování cen v závislosti na makroekonomických vlivech,

- zlepšování organizace práce a řízení, úspěšný konkurenční boj,
- marketing.

Velmi také záleží na celkové hospodářské úrovni společnosti, a jakou cestu k prosperitě podnikatel zvolí.

Cílem podnikatelské činnosti je dále hospodárná a efektivní činnost firmy, tj. využívání všech hmotných i nehmotných zdrojů podnikatele: úspora materiálu, energie, správné zacházení a využívání základních prostředků, využívání schopností pracovníků i pracovní doby.

Snahou podnikatelů musí být také dobré jméno firmy. Tento cíl nelze podcenit, protože dobré jméno firmy zajišťuje její dlouhodobý hospodářský úspěch.

Všechny již uvedené rysy podnikatelské činnosti musí brát v úvahu určitá sociální a ekologická hlediska. Podnikatel, který dbá na ochranu životního prostředí, si získá respekt a uznání nejen zaměstnanců, ale i obyvatel místa, kde podniká.

2.2.2 Podnikatel

Podnikatel je osoba, která podnik zakládá a provozuje jeho činnost, tzn. spojuje práci, kapitál a další výrobní činitele za účelem dosažení podnikatelského zisku prováděním výkonů pro uspokojování potřeb jiných osob. Nese přitom riziko ztráty veškerého vynaloženého kapitálu.

Podnikatel musí mít potřebné schopnosti v daném oboru (vědomosti, zkušenosti, organizační schopnosti) a osobní vlastnosti (pracovitost, vytrvalost, pečlivost atd.). Musí umět jednat s lidmi a správně se rozhodovat.

Podnikatelem může být osoba fyzická (každý jednotlivý občan) a osoba právnická (skupina lidí, podnik nebo stát), zapsaná v evidenci podnikatelů, která je vedena ve formě tzv. rejstříků, což jsou veřejné seznamy, do nichž se o každém zapisují zákonem stanovené údaje.

Fyzickými osobami jsou:

1. podnikatelé – podnikající na základě živnostenského oprávnění, nebo podnikající na základě jiného oprávnění dle jiných zákonů.
2. zaměstnanci – tj. osoby schopné vstupovat do pracovně právních vztahů se svými zaměstnavateli.

Právnícké osoby rozlišujeme na:

1. obchodní společnosti – dle obchodního zákoníku se jedná:
 - veřejná obchodní společnost (v. o. s.)
 - komanditní společnost (kom. spol., k. s.)
 - společnost s ručením omezeným (spol. s r. o., s. r. o.)
 - akciová společnost (a. s.)
2. družstva – opět dle obchodního zákoníku
 - zemědělská a stavební,
 - bytová,
 - spotřební a výrobní,
 - uměleckých řemesel atd.
3. státní podniky dle zákona o státním podniku, a další.

Právnícké osoby se po získání potřebných živnostenských oprávnění navíc povinně zapisují do obchodního rejstříku vedeného rejstříkovými soudy.

Podnikatelé se mohou sdružovat i bez vzniku právnícké osoby:

- tichý společník (dle obchodního zákoníku)
- sdružení neboli konsorcium (dle občanského zákoníku)

2.2.3 Podnik

Podnik je základním hospodářským článkem národního hospodářství, který plní určité cíle a vykonává různé funkce. Představuje samostatně hospodařící subjekt podnikání, který může mít různou velikost, formu vlastnictví, způsob a cíle podnikatelské činnosti. Podnikem se rozumí soubor hmotných i osobních a nehmotných složek podnikání. To znamená, že podnik netvoří jen hmotný majetek, ale i penězi ocenitelná práva a statky a kvalita a schopnosti lidské pracovní síly zaměstnané v podniku. Svou základní funkci plní na základě samostatného financování, tj. samostatného získávání a užívání zdrojů – kapitálu. Podnik vstupuje na trh, kde prodává své výkony a dosahuje zisku.

Pro samostatné ekonomické rozhodování musí mít podnik právní samostatnost neboli právní subjektivitu. Ta je vymezena platnými zákony a znamená, že podnik vystupuje vůči svému okolí jako subjekt, který má jméno, práva a plní své povinnosti. O takovém podniku hovoříme jako o právnické osobě.

Firmou právnické osoby je název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku. Součástí je i dodatek označující právní formu podnikání.

Firmou fyzické osoby je její jméno a příjmení. Dále může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání.

O zrušení a založení podniku rozhoduje jeho zakladatel nebo jiný právní subjekt.

Podniky můžeme rozlišovat podle forem vlastnictví:

- **státní**, v nichž stát vlastní přes 50 % akcií a tím si zachovává svůj vliv;
- **soukromé**, tj. živnosti a obchodní společnosti apod.;
- **družstevní**, které patří všem osobám sdruženým v družstvu;
- **obecní**, které jsou majetkem obcí.

2.2.4 Obchodní majetek

Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, je majetek, který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, je soubor jeho veškerého majetku a závazků.

Čistým obchodním majetkem fyzické osoby je obchodní majetek získaný po odečtení závazků vzniklých podnikateli v souvislosti s podnikáním; u právnické osoby po odečtení veškerých závazků.

Základní kapitál je peněžním vyjádřením souhrnu vkladů vlastního kapitálu společníků společnosti. Společník se účastní na základním kapitálu vkladem. K jaké výši se jednotliví společníci zavázali a jakou složili, se dozvíme ze společenské smlouvy, kterou uzavřeli při vzniku společnosti či družstva. Velikost základního kapitálu je uvedena v obchodním rejstříku.

Vlastní kapitál tvoří vlastní zdroje financování obchodního majetku podnikatele. V účetnictví se vykazuje v rozvaze na straně pasiv.

Vlastní kapitál podniku se tvoří ze čtyř zdrojů:

1. z vloženého základního kapitálu
2. z kapitálových fondů
3. z fondů tvořených ze zisku
4. z hospodářského výsledku

3. Financování podniku

Ekonomická úspěšnost podnikání závisí nejen na hospodárné výrobě, kvalitě nabízených výrobků nebo služeb a jejich prodeji, ale i na úrovni finančního řízení podniku.

Cílem finančního řízení je výhodně obstarat kapitál a hospodárně jej využívat. Získané finanční prostředky (peníze) pak slouží pro další provoz, obnovu a rozvoj podniku a jeho činnosti.

Rozvojové záměry podniku však nelze vždy uskutečňovat pouze z takto získaných prostředků, je tedy nutno výhodně obstarat cizí kapitál. Vlastní i cizí kapitál je nezbytné účelně a hospodárně využívat.

Struktura kapitálu se mění využitím různých druhů kapitálu a postupným shromažďováním zisku. Je nutno rozhodovat o tom, kolik tohoto zisku můžeme ponechat v podniku a kolik můžeme rozdělit mezi majitele. Podkladem pro sledování vývoje jsou údaje z účetní evidence.

Financování můžeme hodnotit z mnoha pohledů:

1. členění podle zdrojů financování,
 - forma zdroje (peněžní, věcná)
 - forma vztahu zdroje k firmě (vnitřní, vnější)
 - forma vztahu zdroje k vlastníkovu firmy (vlastní, cizí)
2. členění podle časového hlediska (krátkodobé, dlouhodobé financování),
3. členění podle hlediska strany financování (potřeba získat, nabízet finance),
4. doplňující členění (podle účelu a vztahu k výši majetku firmy)
 - podle účelu (běžné a mimořádné financování)
 - podle vztahu k výši majetku firmy (pravé a nepravé financování).

3.1 Zdroje financování

Financování je obstarávání finančních zdrojů, které potřebujeme pro udržení podnikatelské pozice podniku a pro zabezpečení jeho rozvoje. Bez financování hrozí

podniku ztráta dynamiky – ztráta jeho vnitřní síly.

Je tedy jasné, proč finanční zdroje potřebujeme. Jak je ale opatřit?

Při hledání odpovědi podnikatel opakovaně řeší závažné rozhodovací problémy:

- jaká je celková potřeba finančních zdrojů na realizaci uvažovaných podnikatelských záměrů, jaký výnos tyto záměry slibují,
- kolik máme vlastních zdrojů, kam je můžeme nejvýhodněji umístit,
- kolik finančních zdrojů musí být udržováno v pohotovosti pro vyrovnání nenadále zvýšené potřeby volných platebních prostředků,
- kolik cizích zdrojů můžeme získat, v jaké formě a za jakých podmínek.

Nejběžnější členění zdrojů financování:

1. forma zdroje:

- **peněžní** (do podnikání vstupují hotové peníze, pohledávky atd.)
- **věcná** (do podnikání vkládáme stroje, nemovitosti, půdu atd.)

2. forma vztahu zdroje k firmě:

- **zdroj vnitřní** (vytvořený vlastní činností firmy – zisk, odpisy atd.)
- **zdroj vnější** (ostatní zdroje – vklad vlastníka firmy, úvěry, leasing atd.)

3. forma vztahu zdroje k vlastníkovu firmy:

- **zdroj vlastní** (vnitřní zdroje + vklady majitele apod.)
- **zdroj cizí** (dodavatelské úvěry, dosud nezaplacené mzdy a daně atd.)

3.2 Finanční plánování

Finanční plánování patří k nejnáročnější oblasti ekonomiky podniku. Zaměřuje se na vyjádření a hodnocení ekonomických důsledků realizace komplexu opatření, která se mají v podniku uskutečnit v daném výhledu. Je to tedy proces formulace cílů a cest, kterými lze těchto cílů dosáhnout.

Součástí plánování je nezbytná kontrola plnění plánu.

Význam finančního plánování spočívá v tom, že se pomocí něj můžeme s velkou pravděpodobností vyhnout různým překvapením při změně existujících podmínek a předpokladů.

Finanční plánování zahrnuje:

- stanovení finančních cílů podniku,
- analýzu rozdílů mezi skutečným a cílovým stavem,
- souhrn opatření potřebných k dosažení cílů.

Stejně jako při plánování všeobecně, rozeznáváme i při finančním plánování časový horizont. Podle toho rozeznáváme krátkodobé a dlouhodobé finanční plánování.

Krátkodobé finanční plánování je plánování s časovým horizontem několika měsíců až jednoho roku. Souvisí zejména s běžnou hospodářskou činností podniku. Krátkodobé finanční plánování se zaměřuje především na plánování toku peněžních příjmů a výdajů a dále na obstarávání krátkodobých vnějších finančních zdrojů s cílem zajištění likvidity.

Dlouhodobé finanční plánování se obvykle uplatňuje ve výhledu 2 až 5 let. Úkolem je plánovat s několikaletým výhledem finanční zdroje, které budou použity na zvětšení dlouhodobého majetku, jeho obnovu apod.

Souhrnný dlouhodobý finanční plán vychází z projektů a dalších opatření, které podnik hodlá realizovat na zvoleném časovém horizontu.

Finanční plánování zabezpečuje finanční útvar. Konkrétní náplň práce i struktura finančního útvaru se odvíjí od velikosti podniku i od zaměření jeho podnikatelské činnosti.

Finanční útvar se zpravidla zaměřuje na tyto činnosti:

- financování podniku,
- finanční řízení a plánování,
- účetnictví a statistiku.

3.2.1 Podnikatelský projekt

Projekt je obecné označení ve smyslu návrh, námět, plán a komplexní vyřešení zamýšleného úkolu včetně realizace. Rozumí se jím také úmysl, předsevzetí nebo záměr.

V každém případě je to snaha o inovaci. Inovace vyplývají ze strategických cílů, přičemž strategie vedoucí k jejich dosažení se musí projektově zajistit.

Roztřídění projektů slouží k orientaci v jejich rozmanitosti. Lze ho provést z hlediska druhů nebo rozsahu. Z hlediska druhů to mohou být projekty investiční, projekty vývoje a zavedení výroby nových výrobků, organizační změny, ale i humanitární akce atd.

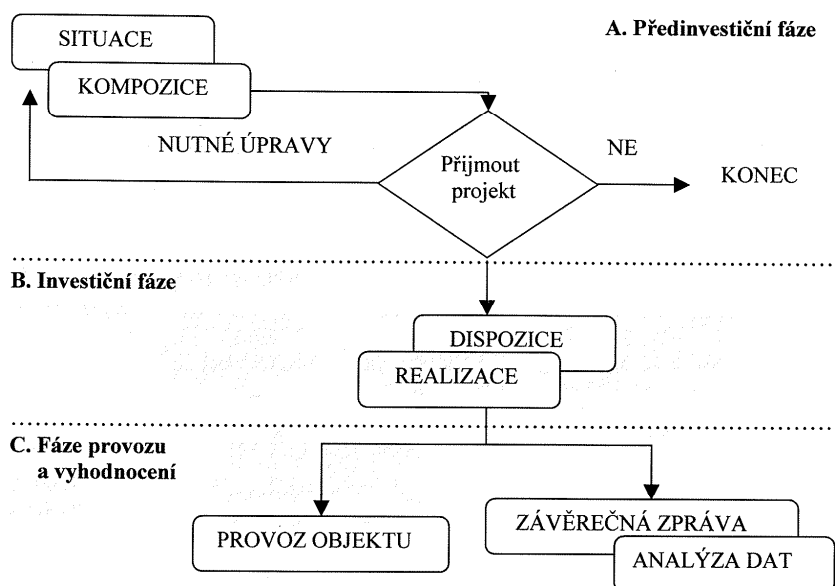
Z hlediska rozsahu můžeme projekty rozdělit na:

- **komplexní** – jsou dlouhodobé, často neopakovatelné, mají mnoho činností, vyžadují speciální organizaci projektových prací, vysoké náklady atd.
- **speciální** – jsou střednědobé, mají nižší rozsah činností.
- **jednoduché** – jsou krátkodobé, malé projekty s jednoduchými cíli, mnohdy řešené jedním projektantem, je zde velmi málo činností.

Všechny projekty (malé i velké) zpracovává podřízený pracovník nebo dodavatelský podnik. Tyto projekty vyžadují jednoznačnou podporu firmy – jsou v jejím zájmu.

Podnikatelský projekt je systém, který se vyvíjí v uzavřeném životním cyklu. Ten u každého projektu probíhá třemi fázemi A, B, C, z nichž každá má svůj začátek a konec.

Obr. 1: Fáze životního cyklu projektu

Řízení projektu se při přechodu z jedné fáze do druhé mění. Nejdůležitější částí celého projektu je předinvestiční fáze, ale nejnákladnější a nejpracnější je fáze investiční.

Od samého počátku prací na podnikatelském projektu musí být průběžně ověřována jako realizovatelnost.

K objektivnímu posouzení si v různých fázích realizace projektu můžeme vybrat některou

z následujících metod:

- studie příležitostí a proveditelnosti,
- předběžné studie proveditelnosti,
- závěrečný rozbor nebo hodnotící zpráva,
- projekt financování,
- analýza peněžního toku, zisku.

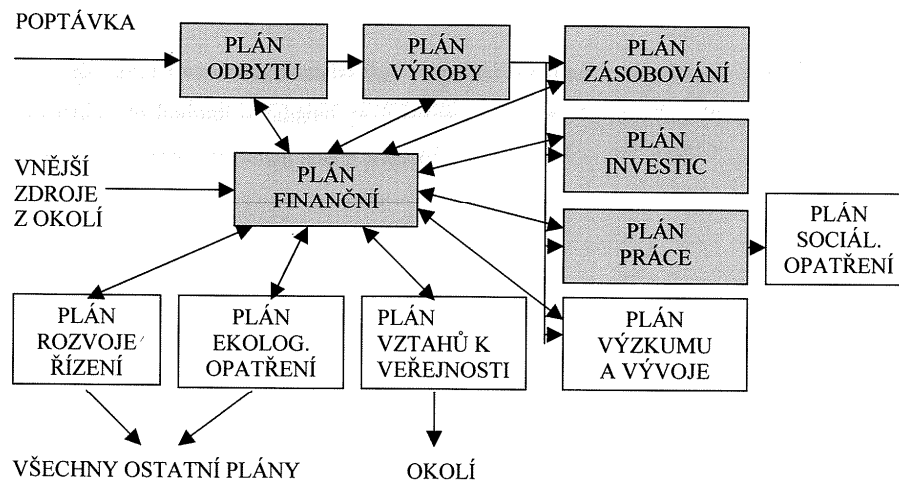
Projekt je důležitý pro uskutečnění podnikatelského záměru.

3.2.2 Podnikatelský záměr (podnikový plán)

Podnikatelský záměr jako vůbec první podnikový plán je jedním z podnikatelských projektů. Je výsledkem úvah o plnění strategických cílů podniku. V počátečním stádiu to může být jen jejich seznam, sestavený na jednom listu papíru. Takový seznam se postupně zpřesňuje a hledají se způsoby, jak jednotlivé podnikatelské záměry uskutečnit.

Sestavení podnikového plánu musí vycházet z marketingového rozboru koupěschopné poptávky a ze schválení strategie firmy.

Obr. 2: Části podnikového plánu

Způsob financování podnikatelského záměru se musí opírat o věcnou podstatu řešeného problému a musí být založen na reálných předpokladech, včetně předpokladů prodeje.

Hodnocení podnikatelských záměrů je důležitou součástí dlouhodobého plánování. Zejména v této oblasti se používají specifické metody hodnocení, především výpočet doby návratnosti úvěru, testování výnosnosti pomocí výpočtu netto současné hodnoty peněžních toků a výpočet vnitřního výnosového procenta.

Nejdůležitějšími údaji jsou výsledky balance očekávaných stavů a toků hotovosti v jednotlivých letech výstavby a provozu.

3.2.3 Zakladatelský rozpočet

Ve finančním plánování představuje sestavení zakladatelského rozpočtu zvláštní případ. Souhrnným výsledkem je rozvaha nebo výkaz o majetku a závazcích, které obsahují základní údaje o struktuře majetku a kapitálu. Ty jsou podkladem pro rozhodnutí o tom, zda je reálné obstarat potřebný kapitál a zda můžeme zahájit podnikatelskou činnost.

Zakladatelský rozpočet se skládá ze dvou základních částí:

1. **rozpočet nákladů a výnosů** – tímto rozpočtem získá podnikatel základní představu o ročním hospodaření firmy a zjistí výnosnost připravovaného podnikání
2. **rozpočet investičního a provozního kapitálu a zdrojů jeho krytí**

Ke zpracování zakladatelského rozpočtu musíme, přistupovat odpovědně, protože navazující rozhodnutí o zahájení podnikatelské činnosti je závažné. Předurčuje úspěch nebo neúspěch zejména v prvních letech podnikání.

4. Účetnictví

Účetnictví je informační systém, který v první řadě musí sloužit účetní jednotce a ve druhé řadě dalším subjektům jako jsou: finanční úřady, peněžní ústavy, dodavatelům, věřitelům. Aby účetnictví uspokojilo informační potřebu uživatelů, má své nezastupitelné metodické prvky.

Mezi metodické prvky účetnictví patří:

- účetní dokumentace,
- rozvaha a bilanční princip,
- účetní knihy a zápisy v nich,
- podvojnost účetních zápisů,
- inventarizace a oceňování.

Metodické prvky účetnictví představují podstatu účetnictví a záleží na tom, o jakou účetní soustavu se jedná – zda jde o daňovou evidenci nebo účetnictví.

V závěru roku 2003 byl novelizován zákon o účetnictví zákonem č. 437/2003 Sb. a zákon o daních z příjmů zákonem č. 438/2003 Sb., ze kterých vyplývají pro účtování v jednoduchém účetnictví především následující změny:

- od 1.1.2004 bylo jednoduché účetnictví jako pojem zcela zrušeno a nahrazeno povinnou daňovou evidencí
- nově byla u fyzických osob stanovena povinnost přejít na podvojný účetnictví v případech, kdy příjmy poplatníka za zdanitelná plnění dle zákona o dani z přidané hodnoty včetně osvobozených plnění přesáhly za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 15 000 000,-- Kč s tím, že účetnictví musejí vést až od následujícího účetního období

Jak vyplývá z výše uvedeného, daňová evidence je založena na stejném principu jako účtování v jednoduchém účetnictví.

Protože objekt studijní práce podniká na základě koncesní listiny (i živnostenského oprávnění) je pozornost věnována pouze formě povinné daňové evidence.

4.1 Daňová evidence

Daňová evidence je považována pouze za zvláštní (výběrovou) formu účetní soustavy podvojně. Zvláštní forma spočívá v tom, že si daňová evidence vybírá z předmětu účetnictví pouze některé druhy majetku – peněžní prostředky, pohledávky a závazky, kterým věnuje zvýšenou pozornost.

Její hlavní nevýhodou je nesystémový přístup při zachycování předmětu účetnictví a neucelený kontrolní systém. Tato daňová evidence na rozdíl od podvojněho účetnictví není postavena důsledně na účetní metodě a obecných účetních zásadách, ale na základních principech.

Základní principy povinné daňové evidence:

1. princip dokladovosti,
2. oceňovací zásady,
3. účtování v peněžním deníku o peněžním hospodaření a evidence peněžních prostředků,
4. oddělená evidence o majetku a závazcích v pomocných knihách,
5. inventarizace majetku a závazků,
6. účetní závěrka.

Základem soustavy daňové evidence je účtování o peněžním hospodaření v peněžním deníku, které spočívá v zachycování pohybu peněžních prostředků (příjmů a výdajů) v hotovosti a na běžném účtu u peněžního ústavu v časovém sledu, se současným soustavným (systematickým) uspořádáním.

Hlavním znakem soustavy daňové evidence je:

- oddělené účtování o peněžním hospodaření,
- oddělené účtování o hmotném majetku, pohledávkách a závazcích.

Cílem soustavy daňové evidence je:

1. vést dostatečně průkaznou evidenci o majetku a závazcích podnikatele,
2. zajistit evidenci o peněžních prostředcích v pokladně, na běžném účtu a tzv. penězích na cestě při převodu mezi pokladnou a běžným účtem,
3. poskytovat podnikateli – účetní jednotce informace pro řízení, analýzu a rozbor hospodaření,
4. vykázat správný výsledek hospodaření jako rozdíl mezi příjmy a výdaji podnikatele pro daňové účely.

Technika, způsob a forma vedení soustavy daňové evidence není závazně stanovena žádným právním předpisem. Záleží pouze na podnikateli jakým způsobem ji povede – buď pomocí peněžního deníku nebo výpočetní technikou, sám nebo pověří jinou fyzickou nebo právnickou osobu.

4.2 Účetní zápisy

Základem účetnictví je přesná evidence, tj. zapisování informací buď ručně nebo prostřednictvím počítače. Účetní evidence se vede v účetních knihách.

Jednotlivé zápisy v účetních knihách nazýváme účetní položkou – účetním zápisem. Všechny zápisy účetních případů se mohou konat pouze na základě účetních dokladů.

Účetní doklady:

- příjmový a výdajový pokladní doklad,
- výpis z běžného účtu,
- paragon, faktura,
- vnitřní účetní doklad apod.

Všechny účetní doklady musí být řádně očíslovány a uspořádány tak, aby byla zřejmá jejich posloupnost a aby se žádný neztratil – jsou též součástí účetní evidence.

4.2.1 Účetní knihy

Tab 1: Přehled účetních knih v povinné daňové evidenci

Peněžní deník: - peníze v hotovosti, na běžném účtu a v průběžných položkách, - příjmy celkem a v členění pro daňové účely, - výdaje celkem a v členění pro daňové účely, - ostatní platby mimo vliv na zisk
Kniha pohledávek a závazků: - přehled vydaných faktur (pohledávek), - přehled přijatých faktur (závazků)
Pomocné knihy: - inventární kniha HM a NM, - inventární karty rezerv, - inventární kniha FI, - inventární karty opravných položek, - kniha zásob (skladní karty), - kniha evidence nepřímých daní, - mzdová evidence

4.3 Účetní závěrka a uzávěrka

Všechny účetní jednotky mají (ze zákona) povinnost uzavřít k poslednímu dni účetního období účetní knihy a k tomuto dni sestavit účetní závěrku. Účetní závěrka poskytuje určitý závěrečný soubor informací získaný z účetnictví za jedno účetní období.

Účetní závěrku v soustavě daňové evidence tvoří:

- přehled o příjmech a výdajích
- přehled o majetku a závazcích

Sestavení účetní závěrky vychází z údajů uvedených v jednotlivých knihách účetnictví (peněžním deníku, knize pohledávek a závazků a pomocných knihách). Tomu předchází řada operací, které upravují a doplňují o další účetní případy (tj. odpisy, rezervy, inventarizace majetku apod.). Tento proces nazýváme účetní uzávěrkou.

Před zahájením vlastních prací na účetní uzávěrce je nutné zaúčtovat do peněžního deníku všechny příjmy a výdaje vztahující se k danému zdaňovacímu období a zkontrolovat, zda byly všechny účetní případy zaúčtovány.

Uzavíráním účetních knih se zjišťují:

- souhrnné částky údajů sledovaných v peněžním deníku, zejména:
- úhrn příjmů a výdajů v pokladně a na bankovních účtech,
- zůstatky na průběžných položkách,
- úhrn celkových příjmů a výdajů a jejich členění (pro daňové účely),
- stavy nevyrovnaných pohledávek a závazků
- stavy majetku a zásob
- stavy v ostatních účetních záznamech a pomocných knihách

Následně se zjistí rozdíl mezi příjmy a výdaji – tj. výsledek hospodaření, který je pouze výstupem z účetnictví a nemá žádný vliv na výpočet daně z příjmů.

Praktická část

Jak je uvedeno v úvodu, je předmětem praktického ověřování malý podnik zabývající se nákladní přepravou.

5. Charakteristika firmy

5.1 Základní údaje

Název firmy: M. Sedlák-AUTODOPRAVA

Sídlo: Horní náměstí 441
396 01 HUMPOLEC

Přidružená pracoviště: Dílny
Petrovice 11/2
396 01 HUMPOLEC

Čerpací stanice a parkoviště nákladních vozidel
Nádražní ul.
396 01 HUMPOLEC

Předmět podnikání:

- vnitrostátní a příležitostně i zahraniční doprava
- koupe zboží za účelem dalšího prodeje a prodej
- opravy motorových vozidel

5.2 Historie a současnost firmy

Podnikatel založil firmu v roce 1991 jako fyzická osoba na základě koncesní listiny a živnostenského listu. Svoji činnost zahájil se dvěma nákladními automobily Avia a jedním osobním vozidlem. Šlo o příležitostnou přepravu zboží pro různé zákazníky.

V roce 1993 podnikatel převzal (koupil) od pivovaru Bernard Humpolec čtyři další nákladní automobily zn. Ifa a Avia a uzavřel s ním smlouvu na přepravu piva. V prvních

deseti letech se přeprava pozvolna rozšiřovala. Firma dosáhla v průměru 20 zaměstnanců, měla 15 nákladních automobilů a 2 osobní vozidla a zcela pokrývala potřeby pivovaru.

Vozový park byl z větší části zrekonstruován. Za pomoci leasingových pronájmů byly pořízeny tři nové automobily s termálními skříněmi, nejstarší a na časté opravy náročná vozidla byla postupně rušena.

S postupem doby si však odběratel vytvářel odbytové velkosklady a přímý rozvoz zboží (piva) do jednotlivých prodejen a restaurací v republice začal omezovat. Tato skutečnost měla dopad i na přepravní firmu, a to tím spíše, že ani v té době začínající celostátní hospodářská recese by nedovolila držet stávající rozsah činnosti. Podnikatel byl nucen přizpůsobit kapacitu podniku novým podmínkám a redukovat stav motorového parku i počet zaměstnanců.

V roce 2002 vedl vývoj ke zrušení smluvního vztahu s rodinným pivovarem Bernard. Existenci podniku bylo třeba udržet na přepravě pro několik menších zákazníků, byly činěny pokusy v oblasti prodeje (náhradní díly, nafta) a v opravárenství. Tato vedlejší činnost však nebyla, vzhledem k momentálnímu kapitálu, příliš úspěšná. Také snahy o zahraniční přepravní služby se ukázaly být málo rentabilní. Podnikatel se proto vrátil k přepravě vnitrostátní.

Postupně se dařilo uzavírat přepravní smlouvy se stálejšími odběrateli. Jsou to především Škrobárny Pelhřimov, Top Trans Highway Mělník, dále potom Exekutorský úřad Jihlava, Cd sped. Praha.

Požadavkům nových odběratelů bylo přizpůsobeno složení vozového parku. Opět v rámci leasingového pronájmu si podnikatel pořídil dvě velkoplošné automobilové soupravy (kontejn. Man, tahač Daf s návěsem). Starší vozidla Avia, Liaz jsou postupně vyřazována anebo uložena do depozita.

Objem přepravních služeb se v roce 2004 víceméně stabilizoval. Uvádění odběratelé tvoří 80 % kapacity podniku. Ke konci roku bylo k dispozici 10 vozidel včetně přívěsů, a zaměstnáno 6 lidí.

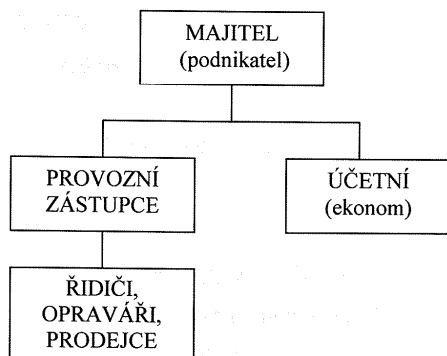
V poslední době hospodářský vývoj drobných podnikatelů však již negativně ovlivňuje probíhající reforma veřejných financí. Změnily se daňové zákony, daně obecně vzrostly, o řadu tisícikorun platí podnikatelé více na zdravotním a sociálním pojištění. Neustále se zvyšují ceny pohonných hmot, ceny dálničních známek, výdaje na pojištění vozidel apod.

5.3 Organizační struktura

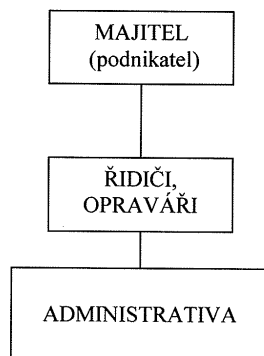
Firma M. Sedlák – AUTODOPRAVA měla do roku 2001 v průměru 20 pracovníků (řidičů, závozníků, opravářů). Chod podniku zajišťovali: majitel (podnikatel), účetní a po provozní stránce také zástupce podnikatele (tento však vykonával též řidičskou práci). Organizační struktura podniku je jednoduchá.

Obr. 3: Organizační struktura podniku

a) původní struktura

b) organizační struktura od r. 2004

Je třeba konstatovat, že účetní práce a s tím související daňová činnost, styk s peněžním ústavem, sociálními a zdravotními orgány byla vždy prováděna ve spolupráci s rodinnými příslušníky. Nikdo z nich není v zaměstnaneckém poměru a nemůže podnik navenek zastupovat.

Zajišťování smluvních vztahů se zákazníky, personální záležitosti, nákup materiálu, náhradních dílů a investiční činnost zabezpečuje sám podnikatel.

5.4 Účtování podniku

Vzhledem k současnému rozsahu činnosti dopravního podniku a s ohledem na novelizaci zákona o účetnictví (zákonem č. 437/2003 Sb.) vede firma M. Sedlák – AUTODOPRAVA od 1. 1. 2004 pouze tzv. povinnou daňovou evidenci; neboť její roční příjmy nedosahují 15 mil. Kč. Tato evidence je založena na stejném principu jako předcházející účtování v jednoduchém účetnictví.

Ve smyslu uvedeného sleduje:

- a) veškeré příjmy a výdaje, přičemž rozlišuje údaje potřebné pro daňové účely
- b) výsledek hospodaření (jako rozdíl mezi příjmy a výdaji)
- c) stav a pohyb závazků
- d) stav a pohyb pohledávek
- e) stav a pohyb majetku, jeho členění
- f) skladovaný materiál, jeho nákup a spotřebu
- g) vývoj peněžních prostředků, výběry z bankovních účtů

Za tímto účelem vede:

Peněžní deník

Nejdůležitější účetní knihou v soustavě daňové evidence je peněžní deník, ve kterém účetní jednotka účtuje v průběhu účetního období v časové posloupnosti o hospodářských operacích.

Peněžní deník je určen pro účtování:

- a) příjmů a výdajů provedených v hotovosti,
- b) příjmů a výdajů provedených bankou,
- c) průběžných položek (převody mezi pokladnou a bankovním účtem a převody mezi bankovními účty a převodů mezi pokladnami),

Veškeré zápisy v deníku musí obsahovat pouze finanční operace, s výjimkou vybraných účetních případů při uzavírání účetních knih – peněžního deníku, kde se za poslední zápis v peněžním deníku doplní uzávěrkové účetní operace, týkající se:

- příjmů zahrnovaných do základu daně z příjmů,
- výdajů na dosažení, zajištění a udržení příjmů

V peněžním deníku se neúčtují operace charakteru: předpis plateb, odvody, vystavená a přijatá vyúčtování (tj. faktury) atd.

Forma, způsob a technika vedení peněžního deníku není předepsána. Účetní závěrka se provádí na konci účetního období, kterým je kalendářní rok.

Kniha pohledávek a závazků

Pohledávky a závazky vůči jiným subjektům se vedou v knize pohledávek a závazků nebo podle potřeby v několika knihách podle činnosti účetní jednotky.

Základem této evidence je kniha přijatých a vydaných faktur (odběratelsko-dodavatelské vztahy). Tato kniha musí podnikateli poskytnout přinejmenším tyto informace:

- oddělené sledování jednotlivých pohledávek a závazků podloženými účetními doklady,
- označení dokladů,
- datum vzniku pohledávky nebo závazku,
- částku,
- datum splatnosti a způsob úhrady.

Pomocné knihy

Inventární kniha (karty) dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku

V inventární knize nebo na inventárních kartách se vede hmotný a nehmotný dlouhodobý majetek včetně výdajů na jeho pořízení podle jednotlivých předmětů. Evidence tohoto dlouhodobého majetku je v pořizovacích cenách.

Povinnou součástí inventární knihy (karty) jsou:

- název nebo popis hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku včetně drobného nehmotného majetku a jeho stavu, popř. číselné označení,
- ocenění,
- datum pořízení a uvedení do užívání,
- údaje o zvoleném způsobu daňových odpisů,
- částky daňových odpisů za zdaňovací období,
- datum a způsob vyřazení.

Mzdová evidence (mzdový list)

Na mzdových listech se provádí zúčtování mezd pracovníkům podnikatele. Podnikatelé, kteří jsou plátcí daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, jsou povinni vést pro své zaměstnance, z jejichž mezd sráží zálohy, tyto mzdové listy, dále vést rekapitulaci o sražených zálohách a dani za každý kalendářní měsíc i za celé zdaňovací období.

Podkladem pro zápisy v mzdových listech jsou písemnosti, z nichž musí být patrný:

- a) výpočet mzdy,
- b) stanovení odvodů zdravotního a sociálního pojištění,

c) stanovení srážek z mezd včetně záloh na daň z příjmů,

d) výše vyplacené zálohy na mzdu.

Účetní jednotka musí doložit vyplacení mzdy pracovníkovi na mzdových páskách.

Mzdový list musí pro účely daně z příjmů obsahovat:

1. jméno a příjmení zaměstnance (i dřívější),
2. rodné číslo,
3. bydliště,
4. jména a rodná čísla osob, která zaměstnanec uplatňuje pro snížení základu daně a výši jednotlivých nezdaniitelných částek,
5. za každý kalendářní měsíc:
 - a) úhrn zúčtovaných mezd,
 - b) částky osvobozené od daně,
 - c) pojistné,
 - d) základ pro výpočet zálohy na daň,
 - e) nezdaniitelné částky základu daně,
 - f) zdanitelnou mzdu,
 - g) zálohu na daň,
6. součet údajů za zdaňovací období.

Další pomocné knihy

Inventurní kniha finančního majetku

Kniha (karty) zásob

Kniha pro evidenci nepřímých daní

Kniha cenin apod.

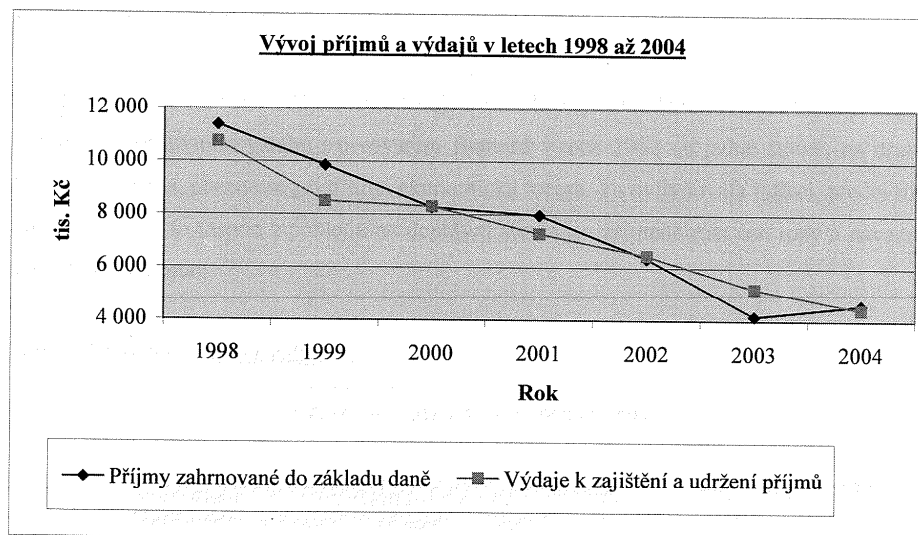
Veškerá evidence a účtování jsou prováděny ručně. Firma však zajišťuje jak obsahově tak i časově podklady potřebné pro veškeré odvody sociálním, zdravotním a finančním orgánům. Má také dostatečné informace o hospodářském vývoji podniku. Vývoj celostátní hospodářské politiky sleduje pomocí internetu.

6. Ekonomická situace

Podnik provádí svoji činnost, jak již uvedeno dříve, na základě koncesní listiny a živnostenského listu a vede povinnou daňovou evidenci. Výsledkem jeho hospodaření je proto rozdíl mezi dosaženými příjmy a výdaji vynaloženými na dosažení, udržení a zajištění příjmů.

V době, kdy byla zahájena práce na této studii (analýze), bylo hospodaření firmy ovlivněno ztrátou výhodného odběratele, ale také vlivem celkové hospodářské krize k níž dochází v republice i v celém evropském společenství. Podnik dosahoval na konci roku 2004 pouze 40 % hodnoty základních ekonomických ukazatelů výchozího roku (tj. roku 1998).

Graf 2: Vývoj příjmů a výdajů

Zdroj: Interní materiály

V absolutních částkách je pohled na vývoj hospodaření markantnější:

Tab. 2: Příjmy a výdaje za posledních sedm let (1998 až 2004) v tis. Kč dle peněžního deníku

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Příjmy zahrnované do základu daně	11 388	9 856	8 276	7 973	6 351	4 166	4 595
Výdaje k zajištění a udržení příjmů	10 744	8 502	8 314	7 279	6 456	5 219	4 427

6.1 Vývoj příjmů

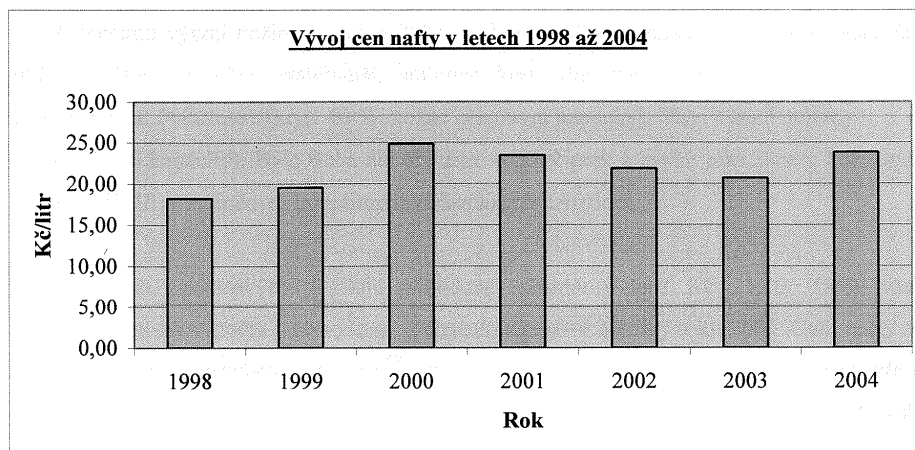
Tab. 3: Členění příjmů zahrnovaných do základu daně (v tis. Kč)

Příjmy/rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
z přepravy	11 379	9 839	8 264	7 909	5 412	3 026	4 571
z přepravy v zahraničí					8	131	
z prodeje (nafta, nd)					931	673	
ostatní	8	17	12	64		336	24
z kapitálového majetku	1	0,2					
Celkem	11 388	9 856	8 276	7 973	6 351	4 166	4 595

Základním zdrojem příjmů podniku jsou tržby za přepravní služby realizované v tuzemsku. Představují totiž až do roku 2001 99,9 % všech příjmů, ostatní tržby (z prodeje náhradních dílů, zboží a tržby za opravy) byly zanedbatelné – nepřevyšovaly v jednotlivých letech většinou 10 tis. Kč. Důvodem této skutečnosti byla zmiňovaná smlouva s pivovarem Bernard, která pokrývala plně kapacitní možnosti podniku.

Navzdory tomu však měly tržby v každém roce klesající tendenci. Její základní příčinou je ukončení smluvního vztahu s pivovarem Bernard v roce 2002 na jedné straně, na druhé straně zmiňovaná, obecně se rozšiřující ekonomická recese. Ta ovlivňovala inflaci, především však růst cen, a to (aspoň z pohledu na dopravní služby) – zejména růst cen ropy a návazně cen pohonných hmot.

Graf 3: Celostátní vývoj cen nafty

Zdroj: Ministerstvo dopravy

S výjimkou roku 2002 vzrostly v roce 2004 ceny nafty nejvíce za posledních sedm let. Vývoj ovlivnil zejména válečný konflikt v Perském zálivu a dosud trvající, větší či menší, nepokoje v této oblasti, které udržují vysoké ceny ropy dodnes.

Kromě toho se podnikateli nepodařilo v průběhu celého období docílit u smluvních odběratelů odpovídající zvýšení přepravních tarifů. U firmy Bernard se za posledních 5 let (tj. do roku 2002) zvýšil průměrný tarif na 1 automobil a km jízdy o Kč 1,40, zatímco cena nafty činila v této době v podmínkách podniku Kč 22,80/litr. Proti sledovanému východisku byla tedy vyšší o 4 Kč a jak vyplývá z výše uvedeného grafu, toto navýšení odpovídá i celorepublikovému vývoji.

Ke změně dochází po roce 2002, ve kterém dosavadní odběratel (Rodinný pivovar Bernard) požádal podnikatele o souhlas ke změně smlouvy, která by pro speditérskou firmu znamenala výrazné zhoršení dosavadních přepravních podmínek. Bylo tedy nezbytné od tohoto smluvního vztahu odstoupit.

Nastalo období, ve kterém byl podnikatel nucen vyhledávat náhradní program v dopravních službách a přebírat menší závazky (Měšťanský pivovar Havlíčkův Brod, Manatech s. r. o. Humpolec, Manuli Hydraulics Brno), popřípadě musel provádět příležitostně (tj. jednorázové) jízdy. Tím se ovšem snížila produktivita výkonu (zatímco v roce 1998 dosahovala ročně Kč 495 tis. na pracovníka, klesá v roce 2002 na 451 tis.).

K lepšímu vývoji došlo až v roce 2004, ve kterém získal přepravce zdatnější tuzemské odběratele, kteří zaručují stabilnější, smluvně kryté dopravní služby. Jde především o Škrobárny a. s. Pelhřimov (kryjí 46 % možné přepravní kapacity), Top Trans Highway s. r. o. Mělník (36 % kapacity). Bylo třeba ale obměnit vozový park a zvýšit jeho tonáž. Toho bylo dosaženo již dříve zmíněným pronájmem velkoplošných vozidel.

V nových podmínkách docílují podnikatel průměrný tarif Kč 21,10. Třeba však konstatovat, že při výpočtu jeho výše se vycházelo z cenové hladiny roku 2003. Cena nafty na úrovni tohoto roku nezůstala, protože se postupně dále zvyšuje (jak uvádíme v kapitole o výdajích). Prosadit úměrné zvýšení přepravních tarifů není prozatím z konkurenčních důvodů možné.

Nové, víceobjemové automobily zajišťují však vyšší růst produktivity práce. Zatímco v roce 1998 dosahovala částky Kč 495 tis. na pracovníka (po odpočtu režijních dělníků Kč 711 tis.), v roce 2004 činí již Kč 757 tis., což je výhodné hlavně pro odběratele.

Další zvýšení objemu tržeb v závislosti na přepravních výkonech nelze prozatím zajistit. Po získání větší stability a spolehlivosti odbytu služeb a hlavně po zlepšení hospodářského výsledku předpokládá majitel obnovení prodeje pohonných hmot, který byl dočasně přerušen v roce 2003 pro nedostatek finančních prostředků na pořízení výchozího stavu zásob.

6.2 Vývoj výdajů

Tab. 4: Výdaje k zajištění a udržení příjmů

Výdaje/rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Materiál, zboží	4 762	3 233	4 035	3 891	3 329	2 644	1 939
Mzdy včetně daně	1 961	1 779	1 586	1 390	1 145	728	630
Sociální, zdravotní dávky	975	1 022	1 085	645	741	297	234
Provozní režie	2 704	2 049	1 217	1 172	1 126	1 468	1 595
Odpisy	342	419	390	182	114	81	28
Celkem	10 744	8 502	8 313	7 280	6 455	5 218	4 426

V letech 2000, 2002 a 2003 byly výdaje vyšší než docílené příjmy a výrazně se proto podílely na vykázané ztrátě. V roce 2000 byla zahájena rozsáhlejší rekonstrukce provozu v Petrovicích a v průběhu celého roku byla prostavěna částka Kč 1 566 tis. Došlo k většímu nákupu materiálu, zvýšila se potřeba pohonných hmot, některé opravy vozidel musely být prováděny mimo vlastní provozovnu. Rok 2002 byl, z hlediska rozvoje podniku, svým způsobem rokem šokovým. Došlo, jak již uvedeno dříve, ke zrušení smluvního vztahu s pivovarem Bernard a stabilita firmy byla po určitou dobu narušena. Je totiž třeba konstatovat, že negativní vliv uváděné situace se přenesl i do dalších, následujících let existence této malé přepravní organizace.

Materiál a zboží

Tato položka má největší podíl na celkových výdajích. Prakticky dosahuje polovinu jejich objemu.

Tab. 5: Přehled podle jednotlivých druhů

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Pohonné hmoty	2 668	2 078	2 674	2 770	2 499	2 065	1 560
Olej a autokapaliny	134	60	81	67	21	18	15
Pneu a příslušenství	452	268	281	213	106	90	87
Nd a akumulátory	1 225	620	730	669	545	387	230
Drobný hmotný majetek	47	88	105	65	41	5	2
Ostatní materiál	236	119	164	107	117	79	45
Celkem	4 762	3 233	4 035	3 891	3 329	2 644	1 939

Přehled potvrzuje, že největší výdaje jsou směřovány do nákupu pohonných hmot. Je to ukazatel, který výrazně ovlivňuje hospodaření podniku. Vývoj cen v této komoditě je existenční mírou rentability dopravní organizace.

Cena 1 litru nafty činila v podmínkách firmy:

- v roce 1998 Kč 18,80
- v roce 1999 Kč 19,50
- v roce 2000 Kč 24,80
- v roce 2001 Kč 23,90
- v roce 2002 Kč 22,80
- v roce 2003 Kč 22,10
- v roce 2004 Kč 24,70

Od roku 1998 se vyvíjely ceny firmou nakupované nafty téměř shodně s růstem cen ropy ve světě. Podle statistického úřadu však roste cena prvotní suroviny tj. ropy jenom od ledna do prosince roku 2004 z 30 dolarů na 45 dolarů za barel, tj. o 50 % (1 barel = 159 l).

Pokles výdajů za pohonné hmoty, které podnik vykazuje v roce 2002, je důsledkem zavedení vlastního prodeje a projevuje se tu z části příznivý dopad velkoobchodních cen, za které podnikatel naftu nakupoval.

Na výši samotných nákladů za pohonné hmoty mají rozhodující vliv změny v počtu vozidel automobilového parku a ujeté kilometry v daném roce. V přehledu jsou v tomto směru typické roky 1999, ve kterém pivovar Bernard postavil v některých regionech tzv. velkoobchodní sklady, v důsledku čehož se podnikateli snížil dosavadní objem přepravy a rok 2002, ve kterém došlo k vypovězení přepravní smlouvy s pivovarem Bernard.

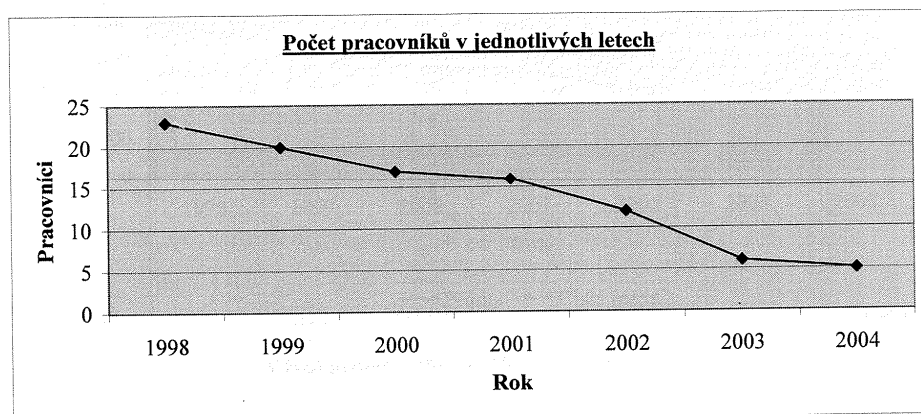
Ostatní materiálové náklady jsou v přímé závislosti na úrovni vývoje celkových výkonů. Ve spotřebě oleje a autokapalin, stejně tak v pneumatikách a náhradních dílech došlo v posledních letech k úsporám, což vyplývá z inovace vozového parku (nové automobily).

Poněkud odlišnější od tohoto trendu jsou pouze výdaje na drobný hmotný majetek. Objemově jde však o zanedbatelnou položku. Její výše je dána provozními potřebami v tom či onom roce, úroveň výkonů zde nemá vliv.

Mzdy, pracovní síly

Ještě v roce 1995 zajišťoval podnikatel smluvní požadavky hlavního odběratele (pivovar Bernard) 15 nákladními automobily a zaměstnával 13 řidičů, 9 závozníků a 2 opraváře. Po zřízení velkoobchodních skladů ve vybraných regionech začal Bernard v 90. letech požadavky na přepravu postupně omezovat až posléze vypověděl přepravní smlouvu úplně. Souběžně se snižováním přepravy muselo dojít proto k redukci počtu pracovních sil:

Graf 4: Vývoj počtu pracovních sil

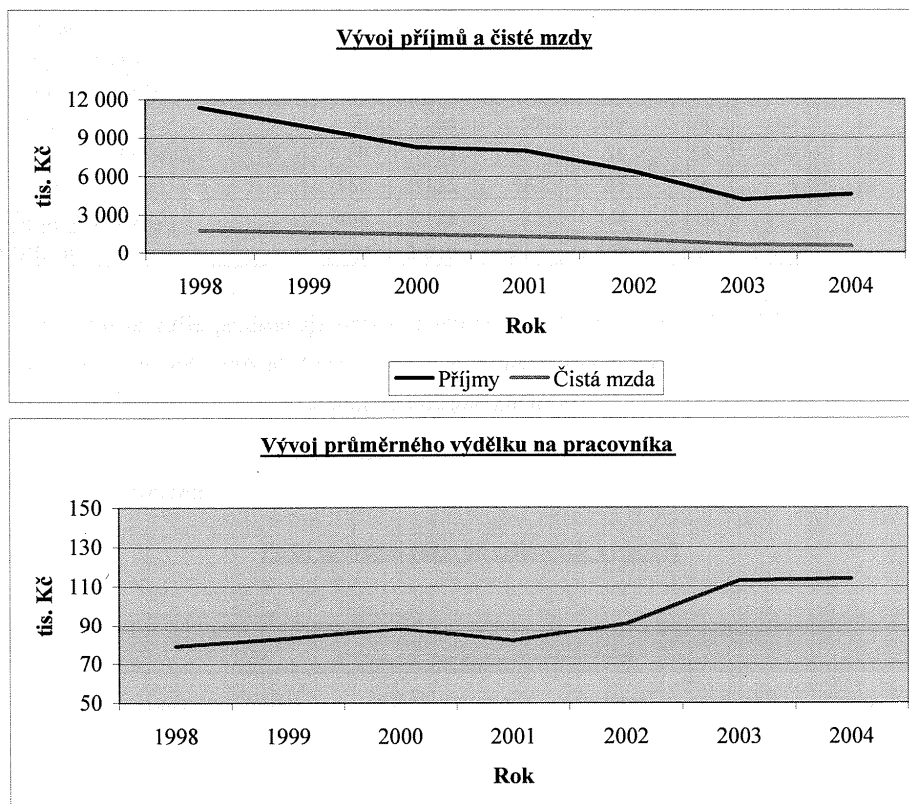
Zdroj: Interní materiály

V roce 2004 se zastavila přestavba vozového parku na kapacitě odpovídající potřebě současných odběratelů, která vychází ze dvou velkoplošných vozidel (Man, Daf), 2 vozidel Nissan, dodávky Peugeot. Ostatní, starší typy automobilů jsou a nebo ještě budou deponovány. Uvažuje se s jejich prodejem, případně s likvidací. Tomuto stavu odpovídá počet šesti pracovníků.

Náklady na mzdy včetně daně se pohybují souběžně s vývojem tržeb. Průměrná měsíční mzda je však odlišná, protože je závislá ještě na dalších ukazatelích (úrovni vozidla, řidičů, počtu ujetých kilometrů). Podnikatel v zájmu udržet si, pokud možno, ty nejlepší pracovníky, musí zvyšovat průměrné mzdy (také s ohledem na vývoj celostátní inflace), třebaže jeho výkony klesají a dostává se do ztráty.

Od roku 1998 vzrostl průměrný měsíční výdělek z Kč 6 600,-- na Kč 9 521,-- tj. o 44 %. Tato průměrná čísla jsou více či méně zkreslena tím, že v počtu pracovních sil jsou zahrnuti i pracovníci, kteří dostávali nemocenské dávky, nikoliv mzdu (např. v roce 2004 byl z 5 pracovníků po celý rok 1 zaměstnanec nemocný). Podobně tomu bylo ve srovnávaném roce 1998, ve kterém byli ze stavu 23 pracovníků 3 po celý rok nepřítomni (nedostávali mzdu, ale nemocenské dávky, případně vykonávali vojenskou službu).

Graf 5: Vývoj příjmů, mezd a průměrných výdělků

Zdroj: Interní materiály

Státu odváděné odvody sociálního a zdravotního zabezpečení zahrnují 26 % hodnoty sociálního pojištění, 9 % odvodů na zdravotní pojištění z úrovně hrubých mezd zaměstnanců a také odvod sociálního a zdravotního pojištění podnikatele (vypočteného podle údajů přiznání k dani z příjmů za předcházející rok).

Daň ze závislé činnosti se platí zálohově buď ve výši 15 % nebo 20 % (v posledních letech) ze zdanitelných mezd. Ke konečnému vyúčtování této daně dochází následující rok do konce března ve smyslu zákona o dani z příjmů.

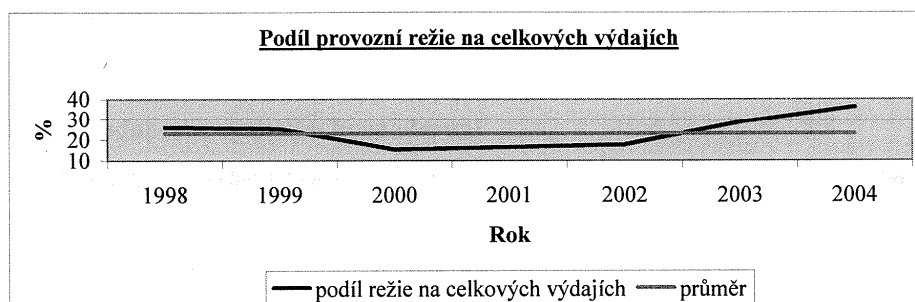
Provozní režie

Tab. 6: Přehled jednotlivých položek v tis. Kč

Provozní režie/rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Leasingové splátky	1 184	812	234	185	197	644	804
Daně	207	218	219	190	196	196	15
Cestovní náhrady zaměstnancům	234	201	188	175	127	60	45
Pojistné	146	378	54	192	166	158	212
Dálniční známky	76	32	105	83	81	42	57
ČS - úroky, poplatky	54	52	60	55	71	83	76
Telefony	71	54	59	69	74	85	87
Nájemné včetně služeb	69	52	54	55	58	59	40
Montáže, opravy	165	125	162	25	46	14	62
Zbývající položky	498	125	82	143	110	127	197
Celkem	2 704	2 049	1 217	1 172	1 126	1 468	1 595

Provozní režie představuje obecně poměrně vysoký podíl na celkových výdajích. Ve sledovaném období (1998 až 2004) je to 23 %. V jednotlivých letech však její podíl osciluje kolem průměru od mínus 7 až po plus 14 procentních bodů.

Graf 6: Provozní režie

Zdroj: Interní materiály

Uváděnou situaci ovlivňují nejvíce leasingové pronájmy, neboť v letech 2000 až 2003 byly postupně spláceny leasingy sjednané před 36 měsíci, ale v letech 2002 až 2004 došlo k realizaci nově uzavřených smluv (zejména pronájmu vozů Man a Daf).

Podíl na růstu režie po roce 2000 má rovněž i stávající trend národního hospodářství projevující se v růstu poplatků obecně, úroků, pojistného, telekomunikací a v řadě dalších výdajů. V uplynulých 7 letech vzrostl objem těchto provozních výdajů následkem celostátní recese. Např.: poplatky a úroky o 40 %, pojistné o 46 %, telekomunikační poplatky o 23 %.

Na druhé straně bylo po zrušení hospodářské smlouvy s pivovarem Bernard nutné snížit stav pracovních sil a v důsledku toho dochází k poklesu cestovních náhrad, s menším počtem vozidel v provozu jsou i menší nároky na jejich opravy. Ubývají také odpisy hmotného majetku, které jsou rovněž režijním výdajem. Jsou však vypočítávány v závěru roku, v souběhu s inventarizací.

Přehled o výši odpisů hmotného majetku:

- v roce 1998 Kč 342 tis.
- v roce 1999 Kč 419 tis.
- v roce 2000 Kč 390 tis.
- v roce 2001 Kč 182 tis.
- v roce 2002 Kč 114 tis.
- v roce 2003 Kč 81 tis.
- v roce 2004 Kč 28 tis.

V posledních několika letech nebyl pro chybějící finanční prostředky pořizován nový hmotný majetek (automobily, stroje), stavební investice jsou rozpracovány a žádná kolaudace nebyla zatím provedena.

6.3 Zhodnocení výsledku hospodaření

Hospodářský výsledek je dán v jednotlivých letech rozdílem mezi příjmy a výdaji. Činí v:

- období roku 1998 Kč 645 tis.
- období roku 1999 Kč 1 354 tis.

- období roku 2000 - Kč 38 tis.
- období roku 2001 Kč 694 tis.
- období roku 2002 - Kč 105 tis.
- období roku 2003 - Kč 1 054 tis.
- období roku 2004 Kč 168 tis.

Na ztrátě, která je vykázána v letech 2000, 2002 a 2003 má kromě interních hospodářských poměrů nezanedbatelný podíl malá pomoc státu drobným podnikatelům. Je složitá legislativa, nevýhodná cenová politika, roste daňová zátěž (podle informace TN z poloviny března t. r. měli v roce 2004 čeští podnikatelé spolu s Maltou nejvyšší daně z EU), jsou neustále zvyšovány poplatky a úroky peněžních ústavů, pojistné atd. Působí zde však i konkurenční vlivy, kterým nelze uniknout kvalitou služeb, protože k nim dochází slučováním velkých finančně dobře situovaných celků (na způsob dřívějších ČSAD); množí se řetězce neplatičů a konečně přibývají i skupiny odběratelů, kteří vyžadují mimořádně dlouhé doby splatnosti faktur (30 až 45 dní – a ani tyto nedodrží).

Uvedená konstatování nejsou jenom obecného charakteru. Plně se týkají také hodnocení této dopravní organizace. Lze říci, že její hospodaření má klesající úroveň. Např. od roku 1999 se snížil počet ujetých kilometrů o 344 tis., což v tržbách představuje Kč 7,3 mil. Ve sledovaném období odvedl podnik státu na daních a odvodech v sociální a zdravotní oblasti Kč 10,5 mil. Kč. Kdyby mohl býval realizovat vyšší tržby o oněch 7,3 mil., odvedl by státu více o 1,5 mil. Kč. Je sice nutné přiznat, že valnou „zásluhu“ na tomto vývoji má zrušená smlouva s pivovarem Bernard (až 70 %), ale podíl státu (jak výše uváděno) je také podstatný, možno říci až likvidační.

V neposlední řadě jsou problémy i s kvalitou pracovníků. Mladí lidé necítí potřebu pracovat a proto většinou využívají zdravotní a sociální pomoci. Pokud již do zaměstnání jdou, povětšinou nemají dostatečné zkušenosti a zaměstnavateli spíše škodí. Velké dopravní společnosti v regionu i v jeho sousedství (ČSAD, ICOM, CONEX) mohou lépe odměňovat kvalifikované odborníky, zatímco malí přepravci mají k dispozici povětšinou již jen nezralé a málo vyježděné řidiče. Jako příklad uvádíme zkušenosti podnikatele z posledních dvou let, kdy zhruba 20ti letí zaměstnanci napáchali firmě několik dopravních nehod, kterými způsobili škody ve výši 500 tis. Kč. Kromě toho tito „mladíci“ často po krátké době bez ostychu odcházejí raději do sociální péče státu a způsobené škody nejsou schopni splácet.

7. Majetek podniku

Podle účetních předpisů se majetek člení na:

- a) dlouhodobý hmotný majetek,
- b) dlouhodobý nehmotný majetek (tento ale podnik nevlastní)
- c) finanční majetek a ceniny,
- d) zásoby,
- e) pohledávky.

7.1 Dlouhodobý hmotný majetek

Dlouhodobý hmotný majetek jsou předměty, jejichž vstupní cena je vyšší než 40 tis. Kč a použitelnost delší než 1 rok.

Hmotný majetek firmy M. Sedlák – AUTODOPRAVA se eviduje v inventární knize jako:

- **Budovy a pozemky**

Firma vlastní opravárenský provoz v obci Petrovice (dílny, garáže, sklady). Od roku 1998 se objekt opravuje a modernizuje, dosud je ve stavu rozestavěnosti.

Na katastrálním pozemku v Humpolci je umístěna čerpací stanice (t. č. ještě mimo provoz, prostory jsou využívány zatím pro parkování.

- **Automobily**

K 31.12. 2004 byly k dispozici:

- 1 nákladní automobil Liaz
- 2 nákladní automobily Nissan
- 1 dodávkový automobil Peugeot
- 1 tahač Daf s návěsem
- 1 speciální nákladní automobil Man
- 2 automobilové přívěsy (se 2 nápravami a 1 nápravou)
- 1 osobní automobil BMW

Dále jsou v majetku podniku 4 řadové a 1 cisternová Avia. Tato vozidla jsou dočasně vyřazena z provozu – deponována (poznávací značky mají uloženy na odboru dopravy Městského úřadu v Humpolci). Důvodem je nedostatek pracovních příležitostí, eventuálně předpoklad jejich postupné likvidace.

- **Ostatní vybavení**

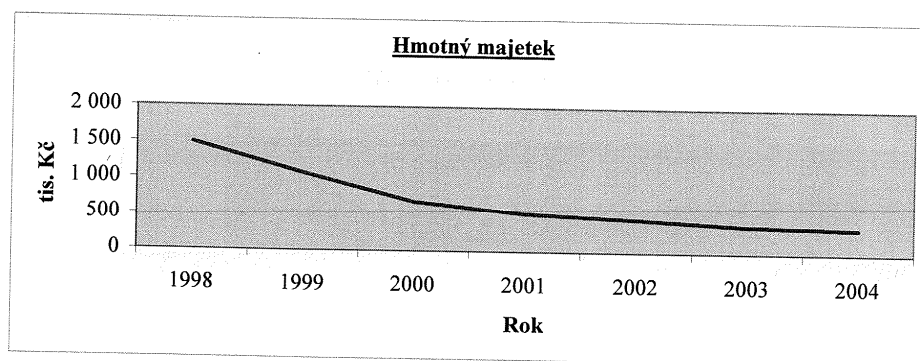
Zahrnuje dílenské stroje (např. svářecí přístroj pro sváření v ochranné atmosféře, soustruh, startovací vozík, teplovzdušná kamna na spalování vyjetého oleje), dále stavební plastovou buňku, nadzemní nádrž na pohonné hmoty, kancelářský nábytek, kopírovací stroj a audioskřín.

Kromě uvedeného hmotného majetku má firma k dispozici drobný hmotný majetek. Zde jde o předměty s pořizovací hodnotou do 40 tis. Kč za jednotku, sloužící provozu dílny (různé opravářské nástroje), vybavení automobilů, kanceláře, místnosti pro odpočinek zaměstnanců, nářadí pro údržbu budov a okolí objektu a konečně také hmotný majetek pořízený formou leasingového pronájmu a splacený (evidován v zůstatkové hodnotě).

Nákup dlouhodobého hmotného majetku se eviduje v pořizovací ceně, jeho hodnota se v peněžním deníku účtuje do kolonky nákup majetku, což jsou výdaje, které základ daně neovlivňují. Každá investice se sleduje také v inventární knize, kde jsou záznamy o době pořízení, jejím prodeji či likvidaci a o vývoji odpisů. Závěrem každého roku se souhrn odpisů zaúčtuje do peněžního deníku. Částka odpisů je součástí výdajů sloužících pro výpočet daně z příjmů.

Nákup drobného hmotného majetku se účtuje přímo do spotřeby, je výdajem sloužícím pro zajištění a udržení příjmů. Úroveň jednotlivých předmětů je posuzována při roční inventarizaci. Protokolárně jsou likvidovány předměty znehodnocené, popřípadě ztracené.

Graf 7: Vývoj majetku

Zdroj: Interní materiály

7.2 Finanční majetek

Ke konci každého období nevykazuje firma zpravidla žádnou finanční hotovost, anebo jenom minimální zůstatky. Čerpá však od začátku své existence každým rokem kontokorentní úvěr, kterým řeší krytí výkyvů mezi náběhem tržeb za uskutečněné dopravní služby a platebními povinnostmi, kterými jsou úhrady faktur za dodávky zboží, výplaty mezd, platby daní apod.

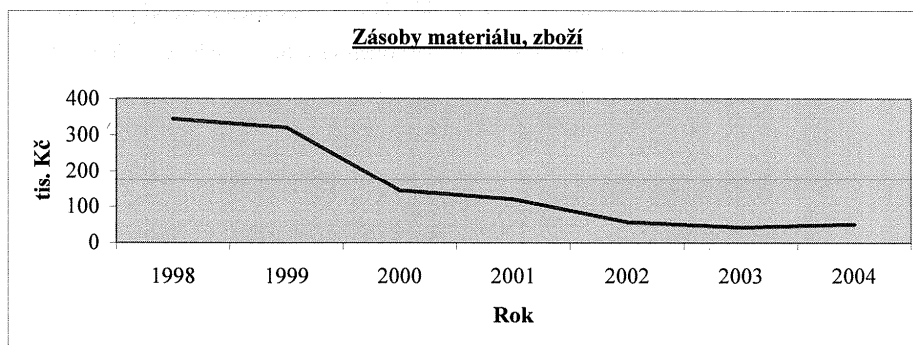
Od roku 2003 je splácen dále ještě investiční úvěr, který byl peněžním ústavem poskytnut na krytí stavebních prací realizovaných v souvislosti s úpravou dvora pro prodej pohonných hmot a pro parkování vozidel. Poslední splátka úvěru je v roce 2005.

Ceniny (jako např. kolky, poštovní známky, dálniční známky) nemají obvykle ke konci roku žádný zůstatek.

7.3 Zásoby materiálu, zboží

Podle účetní evidence byly v průběhu roku nakoupeny zásoby v úhrnné hodnotě Kč 1 939 tis. Protože jde o pohonné hmoty, oleje, maziva, pneumatiky, obecně tedy zásoby, které se prakticky okamžitě zpracovávají, je jejich obrátka krátkodobá. Ta se pohybuje od 3 do 5 dnů a tak jsou stavy na skladě, případně ve vozidlech minimální. Podle provedených inventarizací představuje průměrná výše zásob v závěru touto prací sledovaného období Kč 155 tis. V roce 2004 je zaznamenávána částka dokonce jen ve výši Kč 52 tis. – nejde však o cenový vliv, ale o důsledek omezení kapacity přepravních služeb.

Graf 8: Vývoj zásob

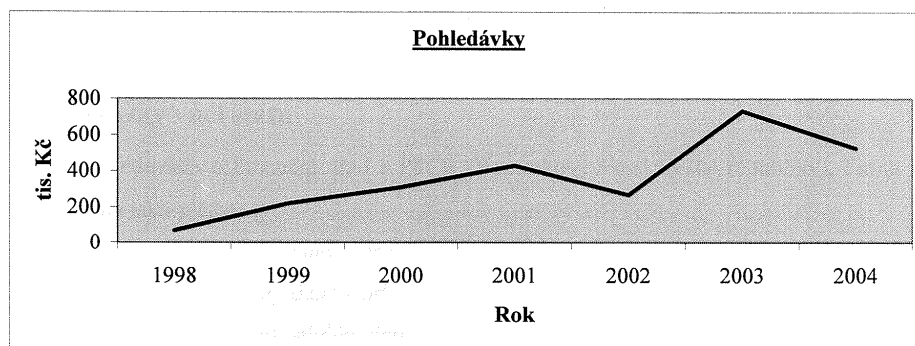
Zdroj: Interní materiály

7.4 Pohledávky

Pohledávky činí ke konci roku 2004 Kč 527 tis. Přestože se jejich stav snižuje (oproti předchozímu roku o 205 tis. – po snížení počtu odběratelů) je tato výše stále neúnosná a je jednou z příčin špatných hospodářských výsledků podniku v posledních letech.

Nepříznivá je zejména skutečnost, že více jak třetina těchto pohledávek (36 %) je dlouhodobého charakteru. Několik odběratelů dluží již dva roky a jejich počet přibývá. Díky liberalitě legislativy nejsou krátkodobými ani pohledávky tzv. ve lhůtě splatnosti. Existují odběratelé, kteří ve vědomí poměrně dostatečné nabídky dopravních služeb v okolí, vyžadují stanovení dlouhé doby splatnosti předem, před realizací přepravy (jak uvádíme v kapitole 6.3) až 45 dnů, což je termín, který býval evidován jako doba po splatnosti faktury. Přehled o vývoji pohledávek v jednotlivých letech je nejlépe zřejmý v následujícím grafu.

Graf 9: Vývoj pohledávek

Zdroj: Interní materiály

Hlavní příčiny tohoto vlivu je třeba hledat v nedobrému hospodaření společnosti obecně. V širším pojetí je takto vyvoláván nepříznivý jev – tzv. řetězová reakce – zvyšování platební neschopnosti, která se samozřejmě projevuje i ve výši a dodržování závazků.

8. Závazky

Závazky podniku se v podmínkách firmy dělí na:

- závazky vůči státu
- závazky vůči peněžním ústavům
- závazky z titulu zákonného pojištění motorových vozidel
- závazky vůči zaměstnancům
- závazky vůči leasingové společnosti
- závazky vůči dodavatelům

Zajišťování všech uvedených závazků je ze strany podniku věnována značná pozornost a stávající výkony umožňují těmto závazkům dostát. Určité potíže jsou jenom v krytí závazků vůči dodavatelům a to vzhledem k dříve uváděné platební neschopnosti v návaznosti na pohledávky za odběrateli.

8.1 Závazky vůči státu

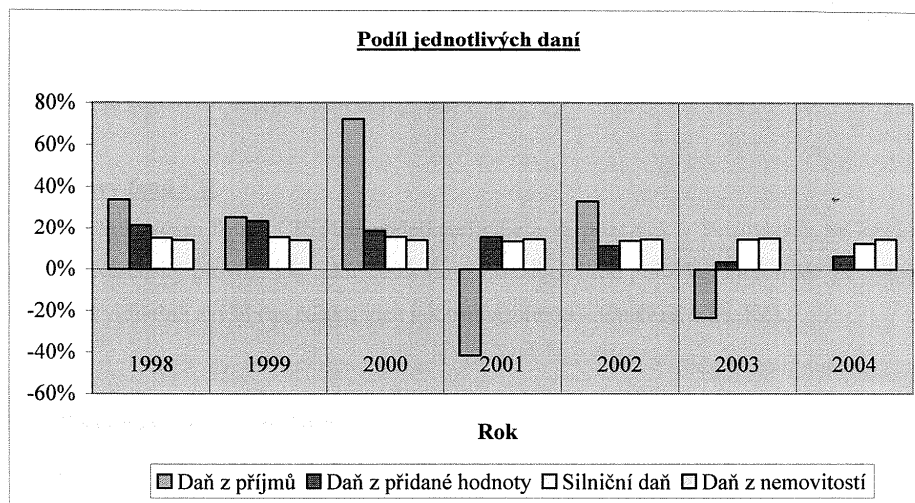
Jde především o Finanční úřad a PFČR (Pozemkový Fond České republiky). Firma je registrována jako plátce:

- a) daň z příjmů
- b) daň z přidané hodnoty
- c) silniční daň
- d) daň z nemovitosti

Na uvedených daních zaplatil podnikatel za uplynulé období Kč 6 973 tis., přičemž největší podíl na této částce, a sice 72 % má daň z přidané hodnoty, dále 20 % daň silniční, 7 % daň z příjmů a 1 % připadá na daň z nemovitosti. Po přihlédnutí k předchozím statím zabývajících se hospodářským výsledkem podniku (příjmy, výdaje) a k výši daňové zátěže je zřejmé, že fiskální politika státu je více než tvrdá. Téměř sedmimilionové daně ve srovnání s výsledným ziskem v částce Kč 1 664 tis., který podnikatel docílil za sledovaných sedm let je srovnání dostatečně výmluvné.

Bližší údaje o vývoji daňového zatížení jsou zřejmé z grafu.

Graf 10: Podíl jednotlivých daní na celkovém daňovém zatížení

Zdroj: Interní materiály

Daň z příjmů

Do roku 2000 včetně, byla daň ve smyslu vyhlášky č. 586/92 Sb. placena zálohově, a to na základě poslední známé skutečnosti daňové povinnosti. V roce 2000, a dále v letech 2002 a 2003 došlo, po již dříve citovaném snížení objemu přepravy, k poklesu tržeb a tím i ke vzniku ztráty. Ta byla příčinou poklesu podílu daně z příjmů na celkových daňových odvodech.

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty platí firma měsíčně na základě evidence o uskutečněném a přijatém zdanitelném plnění. Po většinu zdaňovaných období (měsíců v roce) převažovala daň na výstupu, tzn. že uskutečněné zdanitelné plnění (přepravné) bylo vyšší než přijaté (tedy než nákupy materiálu a zboží). Pouze v roce 2002 a 2003 bylo uskutečněné zdanitelné plnění ve dvou měsících nižší než přijaté a finanční úřad nadměrný odpočet podniku vracel. I tak má daň z přidané hodnoty ve firmě nejvyšší podíl (72 %) z celkového daňového zatížení.

Silniční daň

Silniční daň je, z hlediska provozované činnosti, druhou daní, která poplatníka nejvíce zatěžuje. Avšak její výše po snížení kapacity vozového parku klesá a v roce 2004 činí jen 12,5 % na celkovém odvodu daní.

Daň z nemovitosti

Daň z nemovitosti se mírně zvýšila až po roce 2001 a sice po nákupu dalších pozemků. Platí se tedy, kromě základního objektu v Petrovicích, dále ještě za dva pozemky v Humpolci. Její podíl na celkovém objemu daní činí pouze 1 %.

Pozemkový fond ČR

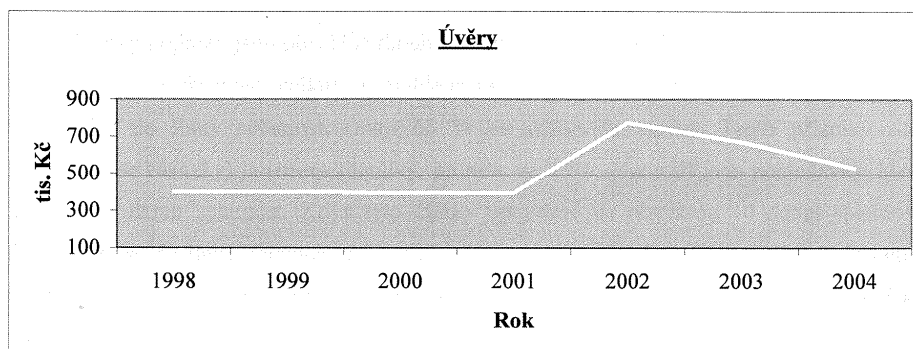
Pozemkovému fondu ČR platí podnikatel nájem za pozemek v Petrovicích, na kterém stojí opravárenský provoz. Do roku 2003 šlo o zanedbatelnou položku, kterou ale od tohoto roku úřad viditelně zvýšil (na částku více jak trojnásobnou – téměř na 6 tis. Kč).

8.2 Závazky vůči peněžnímu ústavu

Firma, v zájmu o odstranění vlivu nerovnoměrností v požadavcích odběratelů na přepravní služby, občasných výkyvů a finančním krytí některých dodávek zboží (nárazovosti), uzavírá každoročně s Českou spořitelnou smlouvu o poskytnutí krátkodobého kontokorentního úvěru do výše úvěrového rámce 400 tis. Kč, kterým uváděné nesrovnalosti vyrovnává.

V roce 2002 byla projednána s Českou spořitelnou také smlouva o poskytnutí střednědobého investičního úvěru na rekonstrukci provozního objektu v Humpolci (úprava prostor pro možnost prodeje pohonných hmot a parkování vozidel) do výše 420 tis. Kč. V uplynulých dvou letech byl úvěr ze dvou třetin splacen. Jeho stav k 31. 12. 2004 činí pouze Kč 130 tis.

Graf 11: Vývoj závazků vůči peněžnímu ústavu

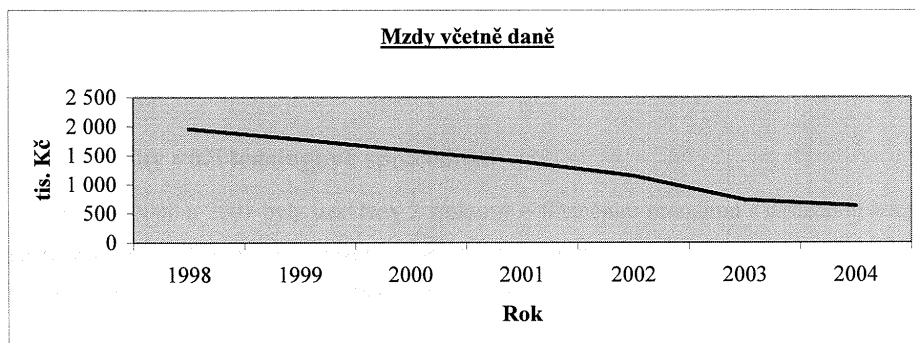

Zdroj: Interní materiály

8.3 Závazky vůči zaměstnancům

Vyplacené mzdy zaměstnancům za uplynulých sedm let dosahují 18 % z celkových výdajů podniku realizovaných ve stejném období. V posledních dvou letech jejich podíl v důsledku reorganizace (po snížení přepravní kapacity) klesá na 14 % výdajů celkem. V podstatě jde o důsledek nízkých výkonů a tím i úbytku pracovních sil, vliv zde má ale i změna charakteru přepravy (substrátu – např. piva za cihly). Podrobnější zhodnocení je uváděno v kapitole 6.2.

Graf 12: Vývoj mezd (včetně daně)

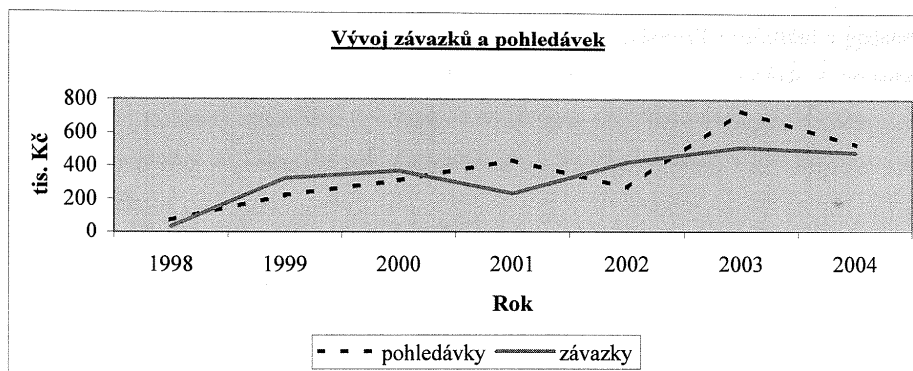
Zdroj: Interní materiály

8.4 Závazky vůči dodavatelům

Závazky vůči dodavatelům jsou v objemu úměrné pohledávkám, neboť ke konci roku 2004 představují Kč 480 tis. V případě plné úhrady pohledávek vykázal by podnik ve svém prospěch plusovou položku 47 tis. Kč. Ovšem toto porovnání by bylo poněkud jednoduché.

Závazky podniku jsou převážně dlouhodobého charakteru (faktury nezaplacené po lhůtě činí 90 % z vykázaného celku), u pohledávek je situace opačná. Převažují totiž tzv. pohledávky do lhůty splatnosti (mají 65 % na celkovém stavu). Tento příznivý stav (porovnání se závazky) je jenom zdánlivý, protože ve lhůtě splatnosti jsou pohledávky, které mají až 45 denní splatnost. Když tyto částky upravíme na obvyklou 10 denní splatnost, zjistíme, že se do lhůty splatnosti ke konci roku nevejde ani jediná faktura. Potom je nutné konstatovat, že srovnání závazků s pohledávkami, je pro firmu z finančního hlediska ukazatelem nežádoucím. O tom také svědčí grafické vyjádření vývoje.

Graf 13: Vývoj závazků a pohledávek

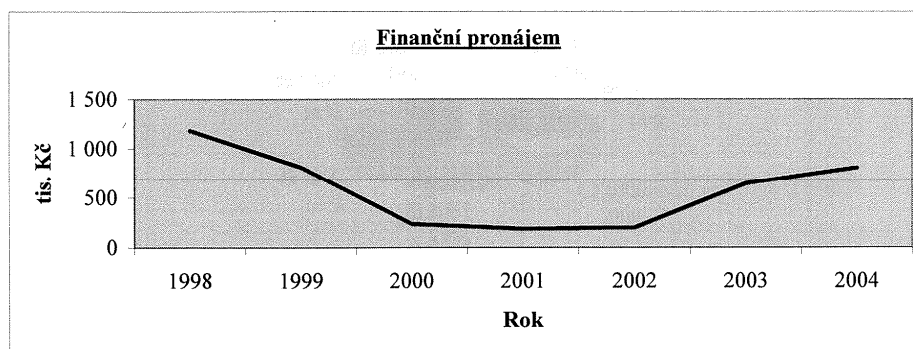
Zdroj: Interní materiály

8.5 Závazky vůči leasingové společnosti

V roce 2000 a 2001 byly uzavřeny 2 smlouvy o finančním pronájmu s následnou koupí najaté věci (šlo o komponenty nezbytné pro rozšíření a opravu vozového parku). Souhrnně představovaly částku Kč 722 tis., měsíční splátky činily Kč 13 tis.

V roce 2003 byly uzavřeny dvě další smlouvy tohoto druhu finančního pronájmu (tj. s následnou koupí najaté věci). Jde o nákladní vozidlo Daf – tahač, návěs a speciální nákladní vozidlo Man. Souhrnně představují částku Kč 1 657 tis., měsíční splátky dosahují Kč 53 tis. Ke konci roku 2004 zbývá zaplatit ještě Kč 945 tis. Poslední splátky jsou plánovány na měsíc duben a říjen roku 2006.

Graf 14: Vývoj závazků vůči leasingovým společnostem

Zdroj: Interní materiály

8.6 Závazky z titulu zákonného pojištění motorových vozidel

V prvních letech existence podniku se pohybovala výše zákonného pojištění v podstatě na jedné úrovni. Po roce 1999 došlo k uvolnění dosavadního státního dohledu a pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem vozidel bylo liberalizováno (přešlo z kategorie zákonného pojištění do kategorie povinně smluvního). Pojišťovny samy rozhodovaly o výši inkasa částek.

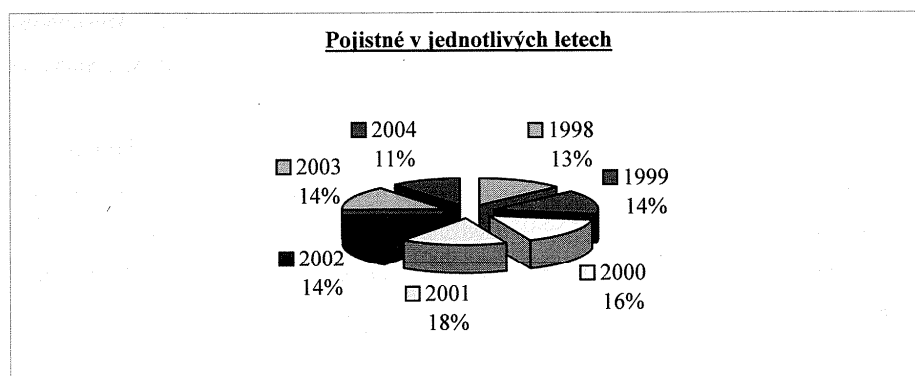
Každým rokem se potom obecně zvyšovalo toto povinné pojištění motorových vozidel zhruba o 7 %. V absolutních hodnotách ale úhrn nákladů ve firmě za toto pojištění rostl i přesto, že se měnila a dokonce v mnoha případech snižovala skladba vozového parku. Teprve razantní pokles stavu vozidel v roce 2004 (na polovinu stavu roku 1998) se projevil v úrovni pojistného.

Tab. 7: Přehled o pojistném v jednotlivých letech

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Pojistné	145 680	158 724	174 503	182 840	156 913	158 196	118 821

V roce 2002 a dalších dvou letech docházelo k vyřazování některých, především starších vozidel z provozu a k jejich přechodnému odstavení (zaznamenávaném Českou policií, případně Městským úřadem) v technických průkazech. Tato skutečnost a dále pokles objemu přepravních služeb vedly k poklesu výše pojistného.

Graf 15: Podíl pojistného

Zdroj: Interní materiály

9. Malé a střední podnikání a Evropská unie

K 1. květnu 2004 se rozšířila Evropská unie o nové členské státy. Česká republika byla jedním z nich. Plnoprávné členství určilo směřování naší země na dlouhá desetiletí a také určí charakter podnikání ve všech hospodářských odvětvích.

Vstup do Evropské unie bude totiž významnou změnou. Především proto, že dojde k větší konkurenci, která bude násobená větším kapitálovým zázemím stávajících podniků v Evropské unii. Naše malé a střední podniky mají menší výnosnost vlastního kapitálu a nízkou produktivitu práce. Je třeba očekávat také vyšší nároky na etiku podnikání, porostou požadavky na plnění technologických norem a předpisů, bude nutné vyrovnat se s povinnostmi dodržování ekologických nároků, s předpisy na ochranu bezpečnosti a zdraví zaměstnanců i obyvatel.

To vše povede v počátečním období k poklesu finanční rentability malých a středních podniků. Tím se rozplynou i počáteční výhody se kterými do Evropské unie vstupujeme, tj. nižší výrobní náklady. Na tyto skutečnosti by se proto měli naši podnikatelé zřejmě předem dobře připravit.

Podniků, které poskytují přepravní služby se výše uváděné obavy či spíše nejistoty, zda se přizpůsobí a udrží po vstupu do Evropské unie, týkají také. Přesto, že některé významné členské státy tuto formu podnikání na svých územích na několik let zakazují, zbývá dost států, které dopravní služby povolují a přímo očekávají. A jde také o tranzit. Velký význam v dopravních službách doma i v zahraničí bude mít vývoj cen ropy, náhradních dílů a servisního zázemí.

Na druhé straně by právě malé a střední firmy měly ze vstupu do Evropské unie také těžit. Především dostanou jednotný evropský trh bez hranic. Obchodování se administrativně zjednoduší, hlavně však naše výrobky a služby postupně ztratí zatím nepříliš sympatickou nálepku východního původu. Dojde ke stabilizaci podnikatelského prostředí. Vzroste právní ochrana podnikání, budou jasná pravidla hospodářské soutěže. Přebírání nejlepších praktik podnikání zvenčí přispěje ke zlepšování podnikatelských pozic malých a středních firem u nás.

Vysoce pozitivně se projeví snadnější přístup ke kapitálu, zlepšení možností pro investování v dalších členských zemích Evropské unie. Vstupem české republiky do Evropské unie dostanou naše malé a střední podniky větší příležitost využívat prostředky ze strukturálních fondů a z fondu soudržnosti Evropské unie.

Vše výše uvedené by mělo být zárukou vynikající budoucnosti našeho podnikání. Ale zatím není záležitost zdaleka tak růžová, jak ostatně vyplývá z prozatímních zkušeností malé organizace.

Pro potřebu bakalářské práce jsem musela prostudovat řadu různých materiálů, přičemž bylo nutné zabývat se i problematikou Evropské unie. V tomto případě i proto, že se firma M. Sedlák – AUTODOPRAVA ve sledovaném období pokoušela o využití svých volných přepravních kapacit v zahraničí. Její opatrný pokus v tomto směru však po nějaké době ztroskotal na nedostatečné rentabilitě realizovaných výkonů. Byla zde vysoká reálie (s přihlédnutím k celním a dalším poplatkům, k nákupu pohonných hmot v zahraničí, ke krytí cestovného a mezd), dále bylo třeba vážit otázku nejisté pravidelnosti přepravy a jejího objemu a v neposlední řadě i řešení jazykové bariery. Jednoduše řečeno výnosy ze zahraniční přepravy dosud neodpovídaly vynaloženému úsilí a nákladům.

Závěr

Školní praxi jsem vykonávala v malém rodinném podniku. Prováděla jsem účetní operace v jednoduchém účetnictví, zajišťovala evidenci potřebnou pro daňové účely, zpracovávala podklady pro daň z přidané hodnoty, daň z příjmů, silniční daň a příznání k nim, vedla jsem knihu pohledávek a závazků, knihu přijatých a vydaných faktur, evidovala platby za leasingové pronájmy, vyřizovala jsem peněžní i bezhotovostní operace v bankovním ústavu a zařizovala drobnou korespondenci. Věřím, že jsem svým způsobem přispěla k dobré úrovni administrativy podniku. Mně osobně všechny uvedené práce rozšířily teoretické znalosti získané studiem o praktické poznatky.

Proto jsem se rozhodla svoji bakalářskou práci zaměřit na analýzu tohoto podniku, na zhodnocení okolností, které ovlivňovaly jeho činnost, na důvody, které způsobily pokles hospodářské výkonnosti a také na to, jaké jsou další výhledy, zejména po vstupu České republiky do Evropské unie.

Analýza hospodaření malého podniku, kterou jsem v jednotlivých statích své studijní práce zhodnotila, prokazuje, že malí a střední podnikatelé nemají potřebnou podporu v zákonech, ani v mysli politických představitelů. Jde především o oblast právních a daňových zákonů, které jsou často měněny, řadu předpisů upravovaných v oblasti pojištění, peněžnictví, bezpečnosti práce, různá celní rozhodnutí a také rozpačitá a hlavně nedostatečná opatření v silniční dopravě. Pro podnikatele je velmi obtížné udržovat aktuální znalosti ve všech těchto sférách, zejména když veškerou administrativu zajišťují při minimálním personálním vybavení anebo dokonce jen „svépomocí“ v rodině. Zaměstnávat dostatečný počet úředníků a dokonce právníka dosahovaný hospodářský výsledek neumožňuje.

Daně jsou vysoké, rostou ceny nakupovaných materiálů, zejména v pohonných hmotách, není dostatek prostředků na obnovu vozového parku poněvadž údržba je náročná, zejména v důsledku nekvalitních komunikací i průměrného stáří vozidel. Celostátní recese, projevující se v ekonomice se zvláště nepříznivě dotýká malých a středních podnikatelů v dopravních službách. Ti jsou ve většině případů vzájemně profesně provázáni - servisní opravy, výměny baterií, pneumatik, nákup a prodej pohonných hmot a při finančních potížích dochází k řetězové platební neschopnosti. Zcela samozřejmě přestávají platit anebo aspoň

platí opožděně odběratelé služeb. Současná legislativa toto všechno umožňuje. Zodpovědné orgány se staví do role tzv. „mrtvých brouků“. Podnikatelé se stále víc zadlužují a většina z nich je postupně nucena své živnosti rušit.

Ke konci roku 2004 skončilo se živností (podle údajů ČSSZ) sedmnáct tisíc dvě stě podnikatelů a v lednu t. r. další desítky tisíc lidí podnikání přerušily. Konec podnikání jde napříč obory. Končí jak řemeslníci nebo zedníci, tak třeba účetní a projektanti. Důvody spočívají v tom, že platby daní, zdravotního a sociálního pojištění neumožňují dostatečnou životní úroveň. Živnostníci jsou otřeseni povinností odvádět minimální daň i v případě ztráty.

Nedojde-li v krátkém čase ke zlepšení podnikatelských podmínek, zůstanou jenom velké společnosti, které nepříznivé okolnosti snadněji překonávají (hrozí návrat k monopolnímu systému). Jednotné předpisy a zákony nevytvářejí rovné podmínky v podnikání malých a velkých podniků. Zákony jsou rok od roku složitější, spousta nových dodatků ztěžuje orientaci (např. jenom zákon o dani z příjmů č. 586/92 Sb. má k 1. 1. 2005 76 dodatků, obchodní zákoník č. 513/91 Sb. 39 dodatků, zákoník práce č. 65/65 Sb. 45 dodatků atp.), neustále obsáhlejší a náročnější jsou daňové formuláře. Kde jsou časy našich prarodičů živnostníků, kterým k evidenci příjmů a výdajů postačil jednoduchý deník. Nyní je takřka nezbytný počítač, internet a samozřejmě daňový poradce – a to za předpokladu, že je vůbec někdo v rodině, který je schopen administrativu vést.

Jak je tedy vidět podmínky pro podnikání se u nás stále zhoršují. Přibývá papírování všeho druhu a ruku v ruce roste moc nejrůznějších úředníků. Špatná legislativa provázená obtížnou vymahatelností práva a beztrestnost státní moci současný neutěšený stav v podnikatelské činnosti jen prohlubují.

Přitom v mnoha programech politických stran je kladen důraz na rozvoj drobného podnikání, především v zájmu vyšší zaměstnanosti a růstu služeb obyvatelstvu. Malí a střední živnostníci či koncesionáři podnikají přitom levněji a říkalo se, že by měli být zárukou pevné ekonomiky státu.

Věřím, že jsem ve své bakalářské práci upozornila na všechny problémy: představila jsem postavení malého podniku poskytujícího přepravní služby v dnešní době – i to, jaké má výhledy ve svých rozměrech (dopravní kapacitě) v budoucnosti, potažmo po vstupu do

Evropské unie. Snažila jsem se také zjistit, jaké jsou možnosti jejich zachrany, aby i u nás byly malé a střední podniky (tak, jak uvádím v úvodu své práce) zárukou hospodářského rozvoje státu.

V závěru této práce lze stručně konstatovat, že nezajistí-li vládní a zastupitelské organizace odpovídající podmínky pro podnikání drobných a malých organizací, je možné předpokládat jejich budoucí setrvání pouze v rámci velkých, minimálně regionálních celků. Alespoň pokud se týká malých přepravců.

Seznam použité literatury:

- Fránek, T., Činčura, J. V lednu skončily tisíce živnostníků. Hospodářské noviny [on-line]. 2005, [cit. 8. února 2005]. Dostupný na WWW: <http://hn.ihned.cz>.
- Chromá, D.. Podniková ekonomika pro 2. ročník obchodních akademií, Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-47-3
- Linhart, J.. Jednoduché účetnictví pro podnikatele, Praha: Grada Publishing, 2003.
- Němec, V.. Řízení a ekonomika firmy. 1. vydání, Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-613-7
- Němeček, J., Zuntých, Z. Časté změny zákonů negativně ovlivňují rozvoj podnikání. Hospodářské noviny [on-line]. 2005,[cit. 9. února 2005]. Dostupný na WWW: <http://hn.ihned.cz>.
- Panfil, T.. E-ropská unie – vše, co bychom měli vědět. 1. vydání, Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. ISBN 80-7200-805-6
- Podkladové materiály firmy
- Statistika dopravy. Ročenka dopravy 2003 [on-line]. Praha: Ministerstvo dopravy, 2005. Dostupný na WWW: http://80.188.1.100/text/rocenka_03/Rocenka/htm_cz/cz03_228.htm.
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, Ostrava: Sagit, 2004.
- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, Ostrava: Sagit, 2005.

Tabulky:

1. Přehled účetních knih v povinné daňové evidenci
2. Příjmy a výdaje za posledních sedm let dle peněžního deníku
3. Členění příjmů zahrnovaných do základu daně
4. Výdaje k zajištění a udržení příjmů
5. Přehled podle jednotlivých druhů
6. Přehled jednotlivých položek
7. Přehled o pojistném v jednotlivých letech

Grafy:

1. Interakce poptávky a nabídky
2. Vývoj příjmů a výdajů
3. Celostátní vývoj cen nafty
4. Vývoj počtu pracovních sil
5. Vývoj příjmů a čisté mzdy, vývoj průměrného výdělku
6. Provozní režie
7. Vývoj majetku
8. Vývoj zásob
9. Vývoj pohledávek
10. Podíl jednotlivých daní na celkovém daňovém zatížení
11. Vývoj závazků vůči peněžnímu ústavu
12. Vývoj mezd (včetně daně)
13. Vývoj závazků a pohledávek
14. Vývoj závazků vůči leasingovým společnostem
15. Podíl pojistného

Obrázky:

1. Fáze životního cyklu projektu
2. Části podnikového plánu
3. Organizační struktura podniku